ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 203 (1803)
АВГУСТЫН 27
СУББОТО
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые үбэлдэ hайнаар бэлэдхэхэ

культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд—хүдөөгэй клубууд, библиотекэнүүд, Культурын байшангууд, улаан булангууд ажалшадай дунда нийтэ-политическэ болон культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэринүүдые ябуулха центр мүн. Илангаяа үбэлэй үедэ, ажахын шухала кампанинууд шиидхэгдэжэ байхада эдэ зургаануудай хүдэлмэриие эрид hайжаруулха гэээшэ шухала удхатай. Поли дээрэ, сабшалан дээрэ, малшадай отарада гү, али гүүр бэлэдхэлэй ажал ябуулжа байhан колхознигуудые, механизаторнуудай, мэргэжэлтэдэй культурна эрилтэнүүдые дүүргэхын тула культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанудай хүдэлмэрилэгшэд бүхы анхаралаа хандуулха ёhотой.

Хүдөө нютагуудай клубууд, библиотекэнүүд, Культурын байшангууд энэ үе соо хүдэлмэреэ нилээд hайжаруулаа. Хэжэнгын, Кяхтын болон бусад аймагуудай хүдөөгэй олохон клубууд энэ халуун хүдэлмэриин үедэ ажалшадай культурна эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангахын тулада ехэхэн үүсхэл, оролдолго гаргаhан байна. Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд нүүдэл культбазанууд эмхидхээд, колхознигуудай, механизаторнуудай, малшадай ажаллажа байhан газартань ошожо, тэдэнэй культурна эрилтэнүүдые хангаба. Энэ hайшаалтай үүсхэл манай республикын бүхы аймагуудта дэлгэрхэй. Мүн «Механизаторай удэр», «Малшадай үдэр», «Хонишоной үдэр» гэхэ мэтын hайшаалтай хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэдэг. Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд үргэн олон арад зоноор hайшаагдаhан байна. Манай эрхэ байдалда тон таарамжатай иимэ культурна хүдэлмэриин hайн дүршэлые согсолон, олонхи олзобари болгохын тула ехэхэн оролдолго гаргаха уялгатай.

Харин үбэлэй үедэ, элдэб шалтагаануудые урдаа баряад культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хүдэлмэреэ hуладхадаг заншалтай. Ажахын шухала кампанинуудай дүүрэхэтэй сасуу тэдэнэршье хүдэлмэрилхэеэ болёод, хэдэн hараар «амаршадаг» байдаг. Үнгэрхэдөө кино харуулгые удаан саг соо таhалдуулдаг, газетэ, журналнуудые уншагшадта абаашалгые удааруулдаг явадалнууд али олон үзэгдэдэг.

Закаменай, Зэдын, Яруунын аймагуудай зарим колхозуудай правлениинүүдтэ малшадта хүргэгдэхэ газетэ, журналнууд хэдэн hараар үбэлэй үедэ хэбтэжэ байдаг. Хэжэнгын аймагай «Улаан Даяан», Ториин аймагай «Заветы Ленина», «Улаан Бургалтай» колхозуудай холын фермэ, бригадануудта, хүдөөгэй колхознигуудта мүнөө болотор кино харуулагдаагүй.

Зарим хүдөөгэй клубууд, улаан булангууд, библиотекэнүүд болон культбазануудай хүдэлмэрилэгшэд, культурно-гэгээрэлэй, нийтэ-политическэ хүдэлмэриие удха түгэлдэрөөр ябуулха хэрэгтэ үүсхэл, оролдолго багаар гаргана. Мүнөө клубуудые, улаан булангуудые, библиотекэнүүдые фермэ дээгүүрхи саг үргэлжын культбазануудые эртээнhээ үбэлдэ бэлэдхэхэ шухала байгаа. Теэд зарим хүдэлмэрилэгшэд энэ шухала хэрэгые hанаандаашье оруулаагүй байhаар. Мүн аймагуудай культурын таhагууд өөдтэй юумэ хэнэгүй.

Сэлэнгын, Закаменай, Ториин, Хориин ба бусад аймагууд олохон хүдөөгэй клубууд, Культурын байшангуудые үбэлдэ бэлэдхэлые эхилээдүй байhаар. Мүнөө, үшөө дулаан байхада клубуудые, улаан булангуудые, Культурын байшангуудые hэльбэн заhабарилха, сагаадаха, культурна түхэл шэнжэтэй болгохо шухала байгаа. Теэд культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанудай зарим хүдэлмэрилэгшэд, аймагуудай культурын таhагууд энэ шухала хэрэгые болошогүйгөөр удааруулжа байна. Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые үбэлдэ бэлэдхэхэ тухай саарhан дээрэ бэшэгдэhэн түсэбүүдhээ ондоо зарим газарта юушье хэгдэнэгүй. Илангаяа Сэлэнгын, Хориин, Закаменай аймагуудта энэ хүдэлмэри тон хангалтагүй. Мүн БМАССР-эй Культурын министерствэшье энэ талаар эрилтэ хэнэгүй.

Сэлэнгын аймагай зарим колхозуудай центрнүүдтэ хэдэн жэл соо баригдажа байhан клубууд бии юм. Жэшээнь, Калининай нэрэмжэтэ колхоз шэнэ клубай торхо бодхооhоор үнинэй. Гэбэшье, тэрэнь миил үмхиржэ хэбтэнэ. Энэ клубые барижа дүүргэхэ арга боломжо тус колхоздо бии. Теэд колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыдыпов, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Кулаков клубай барилгые саашадань үргэлжэлүүлжэ дүүргэхын тулада ямаршье хэмжээ абанагүй. Хэдэн жэлээр баригдажа байhан клубууд бусадшье зарим аймагуудай колхозуудта бии юм. Иимэ унжагайрhан барилгануудые үбэлэй эхилтэр дүүргэжэ, хүдөөгэй клубуудай хүдэлмэриие эрид hайжаруулхын түлөө нютагай партийна, советскэ органууд шухала хэмжээнүүдые абаха ёhотой.

Манай республикын ажалшад, бүхы советскэ арадтаяа хамта КПСС-эй Центральна Комитедэй сентябрьска, февральско-мартовска, январска болон июльскэ Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө, КПСС-эй XX съездые амжалтатайгаар угтахын түлөө улам эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Энэ тэмсэлдэнь культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй өөhэдынгөө үүсхэлтэ ба оролдосото ажалаар туhалха байhандань этигэгдэнэ.

Ерэхэ үбэлые бэлэдхэл түгэсөөр угтахын, хүдөөгэй ажалшадай культурна эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангахын түлөө культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд бүхы хүсэеэ элсүүлхэ уялгатай.

Хони үсхэбэрилгөөр Сибириин ба Дальна Востогой областьнууд хоорондын зүблөөн

Августын 25-най үдэр Алтайска хизаарай хүдөө ажахын управлениин главна зоотехник нүхэр **Юрченко** нэмэлтэ элидхэл хэбэ.

— Оронойнгоо хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар hүүлэй жэлнүүдтэ парти, правительствын табижа байгаа зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар Алтайска хизаарай колхознигууд болон механизаторнууд нилээд ехэ хүдэлмэри хээ, — гэжэ нүхэр Юрченко хэлэбэ. — Гансахан энэ жэлдэ тарилгын талмай 2 миллион гектараар үргэдхэгдөө. Кукурузын тарилга нёдондонойхидо орходоо 10 дахинhаа үлүүгээр үргэдхэтдэжэ, 500 мянгаад гектарта энэ үнэтэ культура таригдаа. Мүнөө жэлэй хабар, зунай үедэ hайнаар харууhалhанай ашаар баян ургаса ургуулаабди.

Малажал, илангаяа хони үсхэбэрилгые хүгжөөлгэдөө яhала hайн амжалтануудые туйлаабди. Нёдондонойхидо орходоо хонидоймнай тоо толгой 259 мянгаар гэхэ гү, али 11 процентээр олошороо. Зарим районууднай, жэшээлхэдэ, Алейскэ районой колхозууд хонидоо 40 процентээр олошоруулhан байна. Хонидhоо ноohо хайшалалгые дээшэлүүлхэ талаар горьтойхон хүдэлмэри хэгдээ. Түрүүшын хайшалалгада, хизаарай колхозууд хонин бүриhөө килограмм гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо 100 грамм ехые хайшалаа. Намар ноohо дахин хайшалжа, хонин бүриhөө 2,8 килограмм гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо 47 процент ехэ ноohо хайшалха зорилготойбди. Рубцовско районой колхозууд хони үсхэбэрилхэ түсэбөө 144 процент дүүргээд, нарин ноohотой хонин бүриhөө дунда зэргээр 5,36 килограмм ноohо хайшалаа. Энэ районой «Страна Советов» колхоз 5628 толгой нарин ноohотой хонидойнгоо тус бүриhөө 7,170 килограмм ноohо хайшалжа, гүрэндөө 393,6 центнер эрхим шанартай нарин ноohо тушаагаа. Энэ колхозой түрүү хонишон Михаил Иванович Михайличенко даажа байhан хонин бүриhөө дунда зэргээр 8,5 шахуу килограмм ноohо хайшалаа.

Зүгөөр манай хүдэлмэридэ үшөөл ехэхэн дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии. Манай хизаарта имагтал нарин ба нарибтар ноohотой хонидые олоор үсхэбэрилхэ бүхы арга боломжонуудай бии байбашье, олохон колхозуудта шэрүүн ба шэрүүбтэр ноohотой хонид үшөөл олон. Иимэ хонидые үсхэбэрилдэг колхозууд ажахынгаа энэ hалбариhаа олзо доход тон багаар абана. Илангаяа ой модотой, хадалиг газарнуудай районуудта хони үсхэбэрилгэ удаанаар хүгжэнэ, үүлтэрынь hайжаруулагданагүй.

Саашадаа нүхэр Юрченко хонидые үбэл, эртэ хабар хурьгалуулдаг болохо ябадалай шухала байhан тухай удаанаар тогтожо хэлэбэ.

— Манай колхозууд энэ шэнэ аргые хэрэглэжэ захалаа. Теэд үшөөл бүхы хонидоо эртэ түрүүлдэг боложо шадаагүйбди,—гэжэ тэрэ хэлэбэ. — Апрелиин нэгэн болотор хонидоймнай хахадыншье хурьгалнагүй.

Нарин ба нарибтар ноohотой эрьенүүдые имагтал ноohыень абахын тулада 5—6 наhатай болоторынь байлгадаг болохо шухала гэжэ тэрэ саашань хэлэбэ. Юуб гэхэдэ, эрьенүүд эхэ хонидто орходоо наада захань килограммhаа дээшэ ноohо үлүү ехээр үгэдэг байна. Хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ аргые үргэнөөр хэрэглэдэг болохо тухай, энэ аргын hайн байhан тухай тэрэ тоо баримтануудые харуулжа байгаад, hонирхолтойгоор хэлэбэ.

— Имагтал искусственна аргаар хонидоо үрэжүүлдэг болоогүй hаа, ойрын хэдэхэн жэл соо нарин ноohотой хонидойнгоо тоо толгойе 2—3 дахин олошоруулжа, ноohо хайшалалгаяа хэдэн дахин дээшэлүүлжэ шадахагүй байнабди.

Удаань тэрэ Алтайска хизаарhаа ороной бусад областьнуудта эльгээгдэжэ байдаг «Алтайска меринос» үүлтэрэй хусануудые, мүн эхэ хонидые хайшан гэжэ нютагтаа үсхэбэрилдэг тухай хэлэбэ. Алтайска хизаарта мүнөө нарин ноohотой хусануудые үсхэбэрилдэг хоёр госплемрассаднигууд — Рубцовско ба Родионовско госплемрассаднигууд хүдэлмэрилнэ. Тэдэ рассаднигуудта дүтын районуудай колхозуудшье племенной хусануудые өөhэдтөө үсхэбэрилдэг байна. Хоёр рассаднигуудай хүдэлмэридэ бии байгаа нилээд ехэхэн дутагдалнууд тухай, тэдээндэ дүтэ бүхы колхозуудта племенной хонидой фермэ бии болгохо шухала байhан тухайда тэрэ хэлээ.

Зүблөөнэй түрүүлэгшэ нэмэлтэ элидхэл хэхыень Читын областиин хүдөө ажахын управлениин начальнигай орлогшо нүхэр **Иващенкодо** үгэ үгэбэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ областиин колхозуудта хонидой тоо толгойн хэр зэргэ олошоруулагдажа, ашаг үгэлгынь али тухайгаар дээшэлжэ байhан тухай тэрэ хэлэбэ. Дайнай hүүлэй жэлнүүдтэ областиин колхозуудай хонидой тоо толгой 2,4 дахин олошороо, 1940 онойхидо орходоо ноohо хайшалалга хоёр дахин шахуу дээшэлээ. Областиин колхозуудта хонидой тоо толгойн яажа олошоруулагдажа, ашаг үгэлгынь хэр зэргэ дээшэлүүлэгдэжэ байhан тухай хэлэхэ зуураа, тэрэ Агын округой Могойтын районой «Коммунизм» колхозой хонишодой ажал тухай удаахан тогтожо хэлэбэ. Энэ колхоз hүүлэй 4 жэл соо хонидойнгоо тоо толгойе гурба дахин шахуугаар олошоруулжа, 21394 болгоо. Эндэ нарин ба нарибтар ноohотой хонид олоор үсхэбэрилэгдэнэ. Энэ жэлдэ гүрэндэ тушааhан ноohоной 83 процентнь нарин ба нарибтар байгаа. Хонин бүриhөө дунда зэргээр 3,1 килограмм ноohон хайшалагдаhан байна. Тиин ноohон тушаагдажа, хонин бүриhөө 84 түхэриг 51 мүнгэн олзо оруулагдаа.

—Манай область Бурят-Монголой АССР-тэй мүрысэдэг, — гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлбэ. — Манай хоёр областьда хэрэглэгдэжэ захалhан үбэл эртэ хурьгалуулдаг шэнэ арга тухай хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Урдань бидэнэр энэ аргые оройдоо хэрэглэдэггүй байhанаа нёдондонhоол захалжа, саашадаа үргэнөөр хэрэглэдэг болохо гэжэ шиидэhэн байнабди. Үбэл хурьгалуулхын тулада нёдондо зундаа зуугаад мянган эхэ хонид ороондо оруулагдаа hэн. Тиигэжэ үнгэрэгшэ үбэлдөө 85 мянган хурьгад абтаа. Зарим колхозуудта үбэлдөө гараhан хурьгад оройдоошье үхөөгүй гэхэ гү, али тон үсөөхэнишь гарзалhан байна. Хонидые үбэл хурьгалуулхада олоороо эхирлэдэг байна гэжэ бидэнэр дүй дүршэл дээрэhээ хараабди. Үбэл абтаhан хурьгад эхэ соогоо хүсэд томо болоhон гарадаг. Тиигээд тэдэнэр түргэнөөр бэежэжэ, хабар ногооной ургахада өөhэдөө эдеэлжэ шадаха болоhон байдаг. Гадна, тэдэнэр зун, намарай hарануудта хүсэд томо боложо, эхэ хонидhоо дутахагүй болоод үбэлжэлгые угтадаг байха юм. Хүсэд түлгын тухай болоhон хурьгад үбэлэй хүйтэндэ ядарангүй, хүсэ шадал hайнтайгаар ондо ородог байна. Тиигэжэ үбэл гараhан хурьгадhаа түрүүшын жэлдэ ноohон хайшалагдахаhаа гадна, хойто жэлдэнь хабарай хурьгадта орходоо hураггүй ехэ, томо хонидтой адли ехэ ноohон хайшалагдадаг юм. Манай хонишод энэ аргын үлүү hайн байhаниие ойлгожо абаа. Саашадаа хонидоо гол түлэб үбэл, хабар эртэ хурьгалуулдаг болохын тулада оролдохобди.

Удаань тэрэ хонидой байрануудай типовой проектнүүдэй зарим дутагдалнууд дээрэ тогтожо хэлэбэ.

— Манай Читын областьда, мүн Бурят-Монголой АССР-тэ хүйтэн үбэл болодог, хойноhоо ехээр hалхилдаг байhан дээрэhээ малай байрануудай хойто, ара талынь сонхонууд мульhэтэжэ хүршэдэг байха юм. Манай колхозууд типовой проектые хубилгажа, нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруугаар урдаа сонхонуудтай типовой байрануудые баридаг болоо.

БМАССР-эй Хүдөө ажахын министр нүхэр **Ивановто** нэмэлтэ элидхэл хэхыень үгэ үгтэбэ.

Малажал, тэрэ тоодо хони үсхэбэрилгые хүгжөөхэ талаар манай республика дотор хэгдэжэ байhан хэмжээ-ябуулганууд тухай нүхэр Иванов хэлээ. 1940 онойхидоо орходоо республика доторнай ноohо хайшалалга хоёр дахин дээшэлhэн, тэрэнэй горьтойхон хубинь нарин ба нарибтар ноohон абтаhан байна.

Удаань нүхэр Иванов хони үсхэбэрилхэ талаар олохон колхозуудай, эрхим хонишодой туйлаhан амжалтанууд тухай хэлээд, ехэхэн дутагдалнууд ба шиидхэгдэхэ ёhотой асуудалнууд дээрэ тогтобо.

—Тус зүблөөндэ хабаадалсажа, Сибирь болон Дальна Востогой хонишодой түрүү дүй дүршэлтэй танилсаха зол намда хүртэhэн байна, —гэжэ Ставропольско хизаарай Арзгирска районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Смирнов** өөрынгөө үгые эхилбэ.

—Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ тухай парти, правительствын табиhан зорилгые бэелүүлхын түлөө шармайн оролдоhоной ашаар манай колхознигууд 1955 ондо яhала баян ургаса ургуулжа, таряа гүрэндэ тушаалгын, натура түлбэриин, үрэhэнэй болон страховой фонд хаалгын түсэбүүдые саг болзор соонь сүм дүүргээд, колхознигуудайнгаа ажалта үдэртэ нилээд ехэ таряа болон мүнгэ хубаахаар хараалба, — гэжэ нүхэр Смирнов үгээ үргэлжэлүүлнэ.

—Манай колхозой 4 ОТФ-дэ 60 гаран мянган толгой нарин ба нарибтар ноohотой хонин тоологдоно. Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолой ёhоор 1960 ондо бүхы хонидойнгоо тус бүриhөө 4,2 килограмм ноohо хайшалха ёhотой байгаабди. Теэд энэ түсэбөө манайхин бури мүнөө жэлдэ—1955 ондо үлүүлэн дүүргэжэ, хонин бүриhөө 6,3 килограмм нарин ба нарибтар ноohо хайшалаа. Зарим отаранууд эхэ хонидhоо 8—9 килограмм, хусануудhаа 13—15 килограмм ноohо хайшалжа абаа. Тиин мүнөө жэл гүрэндөө 2650 центнер ноohо тушаагаабди. Энээнhээмнай колхоздо юhэн миллион түхэригэй олзо доход ороо. Тиихэдэ ноohо ехээр тушааhанай түлөө хэдэн олон автомашина, мүнтэн шагнал гүрэнhөө абтаха юм. Парти, правительствын иимэ ехэ анхарал, оролдолгын түлөө манай колхознигууд баярлаха ёhоороо баярлана,—гэжэ нүхэр Смирнов хэлэбэ.

КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ шэнэ уялга абажа, манай колхоз социалистическэ мүрысөөндэ оролсоhон юм. Энэ уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэбди гэжэ зүблөөндэ хабаадаhан Сибирь болон Дальна Востогой хонишодые найдуулнаб,—гээд үгээ дүүргэнэ.

Удаалан Ставропольско хизаарай Петровско районой Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон нүхэр **Колесников** хони үсхэбэрилгынгөө дүй дүршэл тухай зүблөөндэ хабаадагшадта тон hонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

—Манай колхоз нарин ба нарибтар ноohотой хони үсхэбэрилдэг. Хонидоо манайхин гол түлэб бэлшээжэ харууhалдаг заншалтайбди. Холын хараата түсэбэй ёhоор, 1960 ондо хонин бүриhөө 5 килограмм ноohо хайшалха ёhотой байhан аад, энэ түсэбөө колхознай бури мүнөө жэл үлүүлэн дүүргэжэ, хонин бүриhөө 6 килограмм үлүүтэй ноohо хайшалжа абаа,—гэжэ хонишон Колесников хэлэбэ.

Иимэ амжалтануудые яажа туйлаhан тухайгаа, түрүү арга методуудые хайшан гэжэ хэрэглэдэг тухайгаа хөөрэхэ зуураа, нүхэр Колесников иигэжэ хэлэбэ:

—10 гаран жэл соо хонишоноор ажаллаха зуураа яhала дүй дүршэл олооб. Кошарно-базово аргые hүүлэй хэдэн жэлэй туршада хэрэглэжэ байхадаа тэрээнэй үлүү hайн байhаниие гүйсэд ойлгооб мэдээб.

Зүблөөн хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлhээр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хони үсхэбэрилгөөр область хоорондын зүблөөндэ хабаадагшад: (зүүн гарhаа) БМАССР-эй Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Б. Чойбсонов, Алтайска хизаарай Родинско районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон С. Кобенков, Омско областиин Марьяновска районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Э. Геллер, Ставропольско хизаарай Петровско районой Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон А. Колесников.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хони үсхэбэрилгөөр область хоорондын зүблөөндэ Иркутска областиин Усть-Ордын национальна округhоо ерэhэн түлөөлэгшэд: (зүүн гарhаа) Алтарикска МТС-эй главна зоотехник А. Косынкин, Ждановай нэрэмжэтэ колхозой хонинной-товарна фермые даагша Т. Магданова, XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ В. Барлуков, Буденныйн нэрэмжэтэ колхозой хонинной-товарна фермые даагша А. Осодоев, Нукутска МТС-эй главна зоотехник В. Макаров, Баяндаевска МТС-эй главна зоотехник Г. Иванов.

МАЛАЙ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ ТYСЭБ ЗААТАГYЙ ДYYРГЭХ

☆ ☆ ☆

Хоридо үбһэ хуряалга хангалтагүйгөөр ябуулагдана

Хориин аймагай колхозууд мүнөө жэлдэ тэжээл бэлэдхэлгые хангалтагүйгөөр ябуулжа байна. Илангаяа Хориин МТС-эй харьяата колхозууд гээгдэжэ ябана. Эндэхи колхозууд тэжээл бэлэдхэлгые эхилһээр 35—40 хонобошье, ганса сабшалгын түсэб августын 20-ной мэдээгээр миил 51,4 процент дүүргээ. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, МТС-эй харьяата колхозуудта үбһэшэдэй ажал хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнхэй, тиимэһээ ажалай бүтээсэ тон бага, техникын хүсэн хүсэдөөр ашаглагданагүй.

Энэ хэлэгдэһэн ушар шалтагаануудые Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой жэшээ дээрэ хаража үзэебди. Тус колхоздо хүдэлмэриин хүсэн бии. Тэжээл бэлэдхэлгые үдэр ерэхэ бүри түргэнөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ябуулха дүүрэн арга боломжотой юм. Колхозой сабшалангууд дээрэ хамтадаа зуу һайса гаран колхознигууд, городһоо туһалхаяа ерэгшэд, 14 морин сенокосилка, 15 морин тармуур, тракторна 3 агрегат болон бусад техникэ хүдэлмэрилнэ. Гэбэшье, энэ ехэ хүсэнэй һүүлшын табан хоног соо хэһэн хүдэлмэри тон бага. Мүн сабшалга тармалгын хоорондо забһар ехээр гаргагдана. Мүнөө 400 гаран гектар газарай ногоон сабшагдаһаар хэды хоногой тармагдаагүй хэбтэнэ.

Ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгын энэ харюусалгатай хүдэлмэриие колхозой правлени һулаар хүтэлбэрилнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, Нарин Горхон гэжэ газарта Лодой Балдановай хүтэлбэрилдэг үбһэнэй томохон бригада ажаллана. Теэд тус бригадада декада бүриин даабари үгтэдэггүй дээрэһээ үбһэшэдэй үдэр бүриин ажалай журам һула байна. Үбһэшэд ажалаа орой эхилжэ, үдэшэ эртэ дүүргэдэг, олонхинь нормоёо 80—90 процент дүүргэдэг байна. Нарин Горхоной станда байрлаһан Пурба Эрдынеевэй хүтэлбэрилдэг тракторна 2-дохи бригадын агрегадууд, Мэгжын Эбэртэ сабшажа байһан морин косилкашад мүн лэ ажалаа орой эхилнэ. Эгээл эдэ үдэрнүүдтэ түрүүлэгшэ нүхэр Мыжытов үбһэнэй бригадада ерээд, ямаршье хэмжээ абаагүй, харин «тиигэһээр бүтэнэ аабза» гэжэ һанаа амар бусадаг байба. Тиимэһээ эндэхи үбһэшэд нормоёо 70—90 процент дүүргэнэ. Жэшээнь, «ДТ-54» тракторай агрегат (ахалагша машинистнь М.-Б. Гылыков) үдэр соогоо 35 га сабшахын оронло 25—30 га шанар муутайгаар сабшадаг байна. Тиихэдэ нүхэр Д. Д. Машибадараевай агрегат бүтээсэ багатайгаар хүдэлмэрилнэ. Д. Шойроповой ябуулдаг самоходно сенокосилка үбһэнэй хүдэлмэриин эхилһээр ходо эбдэржэ, урагшатай ажал хээгүй, оройдоо хорёод гектар сабшаа. Мүнөө тэрэ косилкын шухала частинь эбдэрһээр заһагдаагүй хэды хоногто хэбтэнэ. Теэд эдэ бүгэдые мэдэжэ байбашье, Хориин МТС-эй директор нүхэр Балдаев, главна инженер-механигай уялгые дүүргэгшэ нүхэр Жанаев хэмжээ абанагүй. Мүнөө тус тракторна бригадынхид түсэбэй ёһоор 1900 гектар сабшаха аад, оройдоо 699 гектар сабшаба.

Тиихэдэ энэ колхозой үбһэшэдэй дунда эмхидхэхы, ниитэ-политическэ хүдэлмэри тон һулаар ябуулагдана. Мүн социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдээгүй, үбһэшэн бүхэн социалистическэ уялга абаагүй.

—Та сезон соогоо хэды гектар сабшаха түсэбтэйбта, хэдые сабшаха уялга абанхайбта?—гэжэ тракторна агрегадай ахалагша машинист М.-Б. Гылыковһээ асуухада, үдэрэй нормоһоо бэшэ юушье мэдэхэгүй, харин «энээн тухай дуулаашьегүйб» гэжэ харюусаба. Энэ тракторна бригадада ажалай дүн харуулха, бэшэхэ показателиин доска орой үгы байна. «Дайшалхы хуудаһан» үбһэндэ ороһооршье гаргагдаагүй байна. Олонхи колхознигууд партиин ЦК-гэй июльскэ Пленумэй табиһан зорилгонуудтай, орон доторой ба уласхоорондын байдалай һүүлшын һонинуудтай танилсуулагдаагүй. Иимэ байдал юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, колхозой партийна организаци энэ шухала хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулаагүй, энэ хэрэгые бодотоор эмхидхэхын түлөө оролдоогүй байшоо.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо баһал муугаар табигданхай. Тус колхозой үбһэшэдэй бригадануудта, үнгэрхэдөө, показателиин доска, хүндэлэлэй доска һая болотор үгы байгаа. Ханын газетэ, «Дайшалхы хуудаһан» гаргагданагүй. Үбһэшэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдээгүй. Колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Квашнин үбһэшэдэй дунда эмхидхэхы, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхые оролдодоггүй байна. Тиимэһээ тус колхозой үбһэ хуряалгаар гээгдэжэ ябахань гайхалтай бэшэ юм. Тус колхоз сабшалгын түсэб миил 28,6 процент дүүргэнхэй. Эндэ ажалай эмхидхэл мүн лэ муугаар табигданхай. Үбһэнэй бригадын бригадир М. Ситник мүнөө хүрэтэр декада бүхэнэй график, түсэбтэ даабаряашье мэдэхэгүй байна. Тиихэдэ олон үбһэшэд гэртэһээ ябадаг юм. Теэд эрилтэ, хиналтын үгы дээрэһээ эдэнэр бага үдэ болотор һубарижа ажалдаа гарадаг, үдэшэ эртэ ородог байна. Энэ колхоздо МТС-һээ нэгэ тракторна агрегат хүдэлжэ байха аад, колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй «ногоон муу, нэгэ бага хүлеэе» гэһэнһээ хойшо мүнөө хүрэтэр нэгэшье гектар сабшаагүй.

Үбһэ хуряалгые Молотовой нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Грехов), Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Борисов) хангалтагүйгөөр ябуулна. Мүнөө жэлдэ эдэ колхозуудта үбһэ хуряалгын ехээр гээгдэһэнэй түлөө Хориин МТС, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд зэмэтэй. МТС, колхоз бүхэндэ шахуу үбһэ комплексноор хуряаха аргатай байбашье, тэрэниие эмхидхээгүй. Олонхи колхозуудта тракторна сенокосилка тармуур хоёрһоо ондоо техникэ ашаглагданагүй. Тиигээдшье, колхозуудта хүдэлмэрилжэ байгаа үбһэ сабшалгын тракторна 11 агрегадуудай 4—6-ниинь лэ үдэр бүриингөө нормо дүүргэнэ.

Ниитын малда бүдүүн тэжээл бэлэдхэхын хажуугаар шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгэ ехэ удхашанартай. Гэбэшье, эндэхи колхозуудта хээрын ногоогоор эртын силос дарагдаагүй. Гадна, мүнөө кукурузын силос дарагдахаар болобошье, гурбан колхозһоо бэшэниинь энэ хүдэлмэриие эхилээдүй. Силос даралгада МТС колхозуудта туһалха ёһотой байгаа. Мүнөө хүршэ Үдын МТС-эйхид кукуруза хуряалгада самоходно комбайнуудые тааруулаад, 8 комбайнаар кукуруза яһала һайнаар хуряажа байна. Харин тиихэдэ Хориин МТС энээниие нигэжэ хэхэ аргатай байжа, хэнэгүй.

* * *

Унжагайрагшадые саг хүлеэдэггүй. Мүнөө эдэ үдэрнүүдтэ үбһэнэй хүдэлмэринүүдые түргэнөөр ябуулха таатай наратай халуун үдэрнүүд болоҗо байна. Тиихэтэй хамта, колхозуудай тариан ехэ түргэн эдеэшээд, хатажа, айража байна. Ургаса хуряалгын халуун хүдэлмэри хаа хаанагүй эхилбэ. Тиимэһээ тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалгые зохилдуулан ябуулха хэрэгтэй. Мүнөө тэжээл бэлэдхэлгэдэхи ехэхэн дутагдалнуудые усадхажа, бии байгаа арга боломжонуудаа бултыень хэрэглэхын тула партиин Хориин айком (секретарь нүхэр Игнатов) аймгүйсэдком (түрүүлэгшэ нүхэр Рудаков) дары хэмжээ абажа, тэрэнээ эрхэ бэшэ дүүргүүлхын тула МТС-үүдэй, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табиха ёһотой.

Ц. Дандаров, манай корреспондент.

☆

Колхознигуудай эдэбхи

МУХАРШЭБЭР. (**Телефоноор абтаба**). Аймагай түрүү колхозууд КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхын тулада эршэмтэйгээр ажаллана.

Зандинай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз тэжээл бэлэдхэлгые түрүүшын үдэрнүүдһээ эмхитэйгээр ябуулжа, үбһэ сабшалгын түсэбые дүүргэбэ. Колхозой үбһэшэдэй дунда морин косилкашад Р. Борисов, И. Платонов гэгшэд суурхана. Эдэнэр нэгэ халаанай моридоор 5,5 гектар хүрэтэр сабшана. Тэрэшэлэн тарянажалай бригадын гар хажууршад Анна, Аксинья Петроватан үдэрэйнгөө даалгабариие 150 процент хүрэтэр дүүргэдэг байна. Мүнөө Кировэй нэрэмжэтэ колхозойхид кукурузын үндэр ургаса хуряажа, һайн шанартай силос даража байна.

Ниитынгээ малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхын тулада Ворошиловай нэрэмжэтэ, Октябриин сомоной «Путь Ленина» колхоз үбһэ хуряалгые муу бэшээр ябуулна. Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой тарянажалай 3-дахи бригадын үбһэшэд колхоз дотороо түрүү һуурида ябана. Бригадын залуу гар хажууршад А. Цыдендамбаев, Д. Золтоев, Д. Дондоков, А. Филиппов, Б. Нимаев, Д. Дашиев, Б. Цыденова ба бусад үдэрэйнгөө даалгабариие 130 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Мүн һури хаяашад Алексей Яковлев, Цыден-Дамба Эрдынеев, Сыренцу Цыренова гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилнэ. Нягта һүринүүдые хаяхын тулада эдэ нүхэдэй оролдоһоной ашаар үбһэн эрхим шанартайгаар сомогдоо.

Б. Дымбрылов.

★ ★

Хоёр ондоо дүнгүүд

Партиин ЦК-гэй июльскэ Пленумэй тогтоолоор зоригжоһон Прибайкальска аймагай түрүү колхозуудай гэшүүд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие амжалтатайгаар ябуулжа байна. Мүн кукуруза хуряажа, силос болгон даралгын хажуугаар эндэхи колхозууд намагтайшаг газарнуудай, ойн соорхойн сабшалангуудай ногооe сабшажа, эрхим шанартай үбһэ түсэбһөө үлүүгээр хуряана.

Жэшээлхэдэ, аймагай «Заветы Ильича» колхоз үбһэ хуряалгын түсэбые үни дүүргэжэ, 8500 центнер үбһэ һурилөөд, үшөө түсэбһөө гадуур 200 гектар сабшаба.

Мүн Хрущевой, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргүүтэй байна. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна эхин организаци бүхы коммунистнуудаа, комсомолецуудаа, колхознигуудаа болон һурагшадаа элсүүлжэ, колхоздоо байгаа МТС-эй техникые, өөрынгөө автопаркые бүтээсэтэйгээр ашаглажа, 3 үдэрэй туршада 50 гектар кукуруза хуряагаад, үдэр бүри 35—50 тонно һайн шанартай силос дарана. Силос даралга дээрэ 150—200 хүн хүдэлмэрилнэ.

Гэбэшье, аймагай олохон колхозууд үбһэ хуряалгые, силос даралгые удааруулжа байна. Аймагай колхозууд силос даралгын түсэбые 7,2 процент дүүргээ.

Жэшээлхэдэ, Маленковой нэрэмжэтэ колхоз үбһэндэ эмхигүйгөөр орожо, 7 мянган центнер үбһэ һурилхэ аад, оройдоол 3 мянгыень һурилөө. 200 гектар талмайн үбһэн сомогдоогүй хэбтэнэ. Мүн 120 га кукурузын оройдоол 15 гектарынь хуряагдаа. Энэ дутагдалнууд юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, үбһэ[...]да болон силос даралгад[...] байһан колхознигуудай аж[...]рам тон муу, тиимэһээ тэд[...]тээсэ муутайгаар ажалл[...] колхозой үбһэ хуряалг[...] ябахаар хараалагдаһан ба[...] мүнөө оройдоо 30 хүн х[...]нэ. Гадна, кукуруза х[...] 10—12 колхозник хүдэлнэ. [...] түрүүлэгшэ нүхэр Ступаков[...]ганизациин секретарь нүхэ[...] үбһэшэдэй болон силос да[...] хүдэлмэриие һайнаар эмх[...]хэтэрхэдээ, колхоздо т[...] үзүүлхээ ерэһэн хүнүүдые [...]лоор хүсэд ханганагүй.

Иимэшүү байдал Чкалов[...]жэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Э[...] тэжээл бэлэдхэлгын түсэ[...] гэжэ 30 процент дүүргэ[...] болон залаата культурану[...]нэй хуряахаар болоһоншье [...] энэ колхоз бүхы сабшала[...]гаа хахадыень сабшажа [...]дүй байна. Тэрэшэлэн [...] нэрэмжэтэ колхоз үбһэ х[...] дүүргээгүй, таряа хуряалга[...]дүй байна.

Итанцын МТС-эй 18 [...] олон тоото жатканууд та[...]ряалгын эхилһээр табан [...] туршада 70 гектар намара[...]рануудые хуряагаа. Иимэһэ[...]шэһэн тариан айража, оро[...]най гээлтэ хоролто улам ех[...]

Прибайкальска аймагай [...]рилэгшэд, МТС-эй директ[...] ажахын хүдэлмэринүүды[...] үнгэргэжэ, тэжээл бэлэд[...]лос даралгын түсэбые с[...]гээд, кукуруза болон оро[...]турануудай ургасые саг со[...]тэ хоролтогүйгөөр хуряах[...] дары хэмжээ абаха ёһотой.

А. Г[...]

Мухаршэбэрэй аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз кукурузын һайн ургаса ургуулаа. 100 гектар талмай дээрэһээ га бүриин 150 центнер үлүүтэй кукурузын набша эшэ хурягдана. Мүнөө колхоз кукурузаар 200 тонно силос дараад байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иван Бухальцевай тэжээл бэлэдхэлэй бригада Суу[...]эй № 9 тракторна бригадынхидтай хамта силос даража байна.

И. Денисов[...]

Хони үсхэбэрилгөөр зүблөөндэ зорюулагдана

Гүрэн түрын удхашанартай хэрэг

Мүнөө Улан-Үдэдэ хони үсхэбэрилгөөр область хоорондын зүблөөн боложо байна. Нарин ба нарибтар нооһотой хони үсхэбэрилгые хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ талаар Сибириин ба Дальна Востогой хонишодой хүдэлмэриин түрүүшын дүнгүүд зүблөөн дээрэ гаргагдаха юм.

Нарин ба нарибтар нооһотой хони үсхэбэрилгые түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн Зүүн-Сибириин зонодо Бурят-Монголой АССР ороно. Үргэн ехэ бэлшээри, сабшалан ба хахалагдадаг газар, үбэлэй бэлшээриие хэрэглэжэ боломоор саһа багатай үбэл, эндэхи зоной үни холын дүй дүршэл—эдэ бүгэдэ хадаа Бурят-Монголдо "хони үсхэбэрилгые хүгжөөхэ таатай эрхэ байдал бии болгоно. Тиимэһээ хони үсхэбэрилгэ республика доторнай колхозно малажалай ехэхэн һалбари боложо байна. 1945 онтой сасуулхада 1954 оной эсэс болотор республика дотор хонидой тоо толгой 3 дахин олон болоо. Нооһон, илангаяа нарин ба нарибтар нооһон һураггүй ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болоһон байна.

Республикын колхозууд КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые дүүргэлгээр хэмжээ-ябуулгануудые зохёохо зуураа, нарин ба нарибтар нооһотой хони үсхэбэрилгын дүнгүүдые хараадаа абаһан байна. Колхозууд, совхозууд ба республикын бусад ажахынуудай түсэбүүд дотор нооһо хайшалалгые нилээд ехэдхэхээр хараалагданхай. Тиихэдээ 1960 ондо колхозуудта нооһоной валовой суглуулбариин 70 хүрэтэр процентнь нарин ба нарибтар нооһон абтахаар хараалагдаһан байна. Тэрэнэй эсэстэ 1960 ондо эдлүүриин газарай 100 гектарта 220 килограммһаа бага бэшэ нооһон абтадаг болохо юм.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй даалгабариие дүүргэн республикын колхозууд байгша ондо нооһо үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгэдээ зарим тэды амжалта туйлаа. Гүрэндэ нооһо тушааха түсэб августын 1-дэ 109 процент дүүргэгдэһэн байба. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо мүнөө жэлдэ гүрэндэ нооһон 23,9 процент ехээр тушаагдаһан ба худалдагдаһан байна. Тиихэтэй хамта, һайн шанартай нарин ба нарибтар нооһон һураггүй ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болоо.

Нарин ба нарибтар нооһотой хони үсхэбэрилгые түргэнөөр хүгжөөхэ арга боломжын бии байһые энэ жэлэй дүнгүүд үшөө дахин гэршэлнэ.

Хониноо 5 килограммһаа дээшэ нооһо хайшалһан хонишод республика дотор олон. Жэшээлхэдэ, Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон нүхэр Бардуева хонин бүриһөө 5,37, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр Содномова—5,26, «Улаан Оронго» колхозой хонишон Цыбендоржиев—5,75, Хориин аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр Бадиева—5,4 килограмм нооһо хайшалһан байна.

Гэхэтэй хамта, бүри ехэ амжалта туйлаха арга боломжо бии. Бурят-Монголой колхозууд нооһо үйлэдбэрилгые эрид ехэдхэхэ бүхы арга боломжотой. Малажалай энэ шухала һалбарида бии байһан ехэхэн дутагдалнуудые усадхахын түлөө шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй.

Хонидой тоо толгойн удаанаар олошоролго хадаа нооһо үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгэдэ ехэ һаад хэнэ. Жэшээнь, мүнөө жэлдэ августын 1-нэй байдалаар хонидой тоо толгой оройдоо 12,8 процентээр, тиихэдэ Кяхтын, Заиграйн, Кударын, Закаменай аймагуудта миил 3—6 процентээр олон болоо. Тэрэнэй эсэстэ манай колхозууд хэмжээ-ябуулганууд соогоо хараалһан тоодо хүрэтэр хонидоо олошоруулжа шадаагүй.

Хонид үшөөл апрель ба май һара соо хурьгалуулагдадаг зандаа байна. Теэд энэ үедэ хонид хүсэ шадал багатай байдаг юм. Хонидые иимэ болзорто хурьгалуулхада тэдээнһээ нооһо хайшалалгые дээшэлүүлгэдэ туһалхагүй байна. Хурьгадай үшөө эхэ соогоо байхада ба гараһанайнь һүүлээр нооһониинь ургажа эхилдэг юм. Тиимэһээ нооһоной олон байлга хурьганай хэр зэргэ тэжээл абажа байһанһаа дулдыдана. Тиимэһээ эхэ хонид хүсэ шадал багатай ба муугаар эдеэлүүлэгдэдэг байхадаа нооһо үсөөнтэй хурьгадые гаргадаг байна. Энэнь мүн хурьганай хонин болоһон хойношье тэрэ зандаа байдаг. Энэ хадаа нооһоной багаар хайшалагдадаг шалтагаануудай нэгэн болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын колхозуудта хонидые үбэлдөө хурьгалуулгын үлүү һайн байһаниие харуулһан дүй дүршэл яһала ехэ бии болоо. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз бүхэндэ хонидые үбэлдөө хурьгалуулга эмхидхэхэ арга олоо. Байгша оной мартын нэгэ болотор эхэ хонидой 35,5 процентнь хурьгалһан байна. Диилэнхи олонхи колхозуудта үбэл гараһан хурьгад бүхыдөө гү, али бага хоролтотойгоор түлжүүлэгдээ. Үбэлдөө томо хурьгад гарадаг.

Республикын колхозуудта хонидые хаа хаанагүй үбэлдөө хурьгалуулдаг болохо хэрэгтэй.

Тэрэшэлэн хонидой олоороо һубайрһанһаа боложо, тоо толгойнь удаанаар олошорно. Жэшээлхэдэ, байгша оной августын 1 болотор республикын колхозууд зуун эхэ хонин бүриһөө оройдоо 65,9 хурьга абаа. Хонидой ороониие эмхидхэлгын түрүү аргануудые дэлгэрүүлхэ талаар бидэнэр ехэхэн хүдэлмэри хэхэ ёһотойбди. Түбхын түрүүн хонидые искусственнаар үрэжүүлгэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

Искусственна үрэжүүлгэ хэрэглэжэ, хурьгадые эхэнүүдһээнь саг соонь таһалжа, эхэ хонид ба хусануудые ороондо һайнаар бэлэдхэжэ, хурьга олоор абадаг хонишод республика дотор олон. Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хонидые искусственнаар ороондо оруулжа, жэл бүри олон хурьга абана. Үнгэрэгшэ жэлдэ 6991 хони искусственнаар ороондо оруулжа, 4948 хурьга абаа. Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой хонишод мүнөө жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга абаа. Энэ аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон Норбоев 100 хониноо 98, Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон Ганжуров 95,2 хурьга абаһан байна. Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой техник-осеменатор нүхэр Цыдыпов искусственнаар ороондо оруулһан 800 хониноо мүнөө жэлдэ 875, Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой техник-осеменатор нүхэр Могочеев 1930 хониноо 1930 хурьга абаһан байна. Хонидые искусственнаар ороондо оруулга ба үбэлдөө хурьгалуулга хэрэглэһэнэй ашаар түрүү хонишод хурьгадые иимэ олоор абана.

Тэжээлэй бата бэхи база байгуулха гээшэ хонидой тоо толгойе олошоруулгада, нооһо хайшалалгые дээшэлүүлгэдэ ехэхэн удхашанартай. Тэжээлэй дутамаг байхада хонид нооһо багатай байдаг. Нарин ба нарибтар нооһотой олонхи хонид яахадаа шэнгэн нооһотой байнаб? Тэдэнэр муугаар эдеэлүүлэгдэһэн дээрэһээ бага нооһотой байдаг.

Сабшалангай ба бэлшээриин газар уһажаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэхэ гээшэ тэжээлэй бата бэхи база бэхижүүлхэ хэрэгтэ тон шухала удхашанартай юм. Республикын колхозууд жэл бүхэндэ шахуу хээрын сабшалан ба бэлшээри дээрэһээ тон ехэ тэжээл дутуугаар абана. Тиимэһээ тариянай, сабшалангай газар уһалалга, мүн тэрэшэлэн бэлшээриие уһажаруулга хадаа хойшолуулашагүй зорилго болоно.

60 мянга үлүүтэй гектар сабшалангай, бэлшээриин газар уһалха уһалууриин системэ бариха ба шэнэдхэн заһаха, 62 мянган гектар намаг хатааха, 61 мянган гектар газарые бургааһа һөөгүүдһээ сэбэрлэхэ, сабшалангай газар уһажаруулхын тула 45 уһан сөөрэмүүдые бариха, 200 мянга үлүүтэй гектар уһагүй бэлшээри дээрэ 162 үрэмдэмэл, 408 шахтна худагуудые бариха гэжэ республикын колхозуудай табанжэлэй түсэбүүд соо хараалагданхай. Энэ түсэбые дүүргэлтэ болгон, мүнөө жэлдэ худагуудые, уһалууриин ба намаг хатаалгын канавануудые бариха талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ. Жэшээнь, 211 гектар намаг хатаагдаһан, 2500 гектар үлүүтэй газар уһалха уһалууриин системэ баригдаһан байна. 17 үрэмдэмэл, 73 шахтна худагууд баригдаа. Гэбэшье, эдэ бүхы хүдэлмэринүүд үшөөл бага байна.

Хони үсхэбэрилгэдэ племенной хүдэлмэриие һайжаруулга хадаа хойшолуулашагүй, тон шухала зорилго болоно.

Республика дотор элитнэ ба нэгэдэхи классай хонид тон үсөөн. Гэхэтэй хамта, имагтал эдэ группануудай хонид нооһо эгээл ехээр үгэдэг гэжэ мэдээжэ. Хонидой классна составые ба класс классай хонин бүриһөө нооһо хайшалалгые 1954 оной бонитировко харуулна. Н[...]һотой ба холимол үүлтэрэй [...] диилэнхи олонхинь гурбад[...] бэдэхи ба табадахи классу[...] тоодо бонитировкодо ору[...] хонидой хахадынь табадах[...] гэхэ гү, али эгээн ашаг ба[...]нидой тоодо ороно гэжэ [...]ровко харуулаа. Иимэ клас[...]нин бүриһөө оройдоо 1,5 к[...] нооһон хайшалагдадаг бай[...]тировкодо оруулагдаһан [...] оройдоол 4,8 процентнь эл[...]лэгдэмэл ба нэгэдэхи кл[...] ородог юм.

Тиимэһээ племенной хүд[...] дутагдалнуудые усадхаха [...] племенной база түргэнөөр б[...] гээшэ республикын хонишо[...] шолуулашагүй зорилго бол[...]

Республикын хонишодой [...] ба орёо бэрхэшээлтэй зор[...] табигданхай. Нооһо үйлэ[...] саашадань дээшэлүүлхэ ту[...]раалһан хэмжээ-ябуулгану[...]жалтатайгаар дүүргэхын т[...]рят-Монголой колхознигууд[...]дөө ажахын мэргэжэлтэд[...] бүхы хүсэеэ, дүй дүршэл [...] мэргэжэлээ элсүүлхэ ба[...]лабтай.

Нарин ба нарибтар нооһо[...] үсхэбэрилгын тон ехэ аша [...] байһаниинь мүнөө бүгэдэн[...]сотой болоо. Нарин ба [...] нооһо үйлэдбэрилхэ тон һ[...] байдал Бурят-Монголдо [...] түрүү колхозуудай дүй дүрш[...]руулаа. Тиимэһээ энэ хэрэ[...]нэдхэлгэ мүнөө имагтал [...]мнай, манай үсэд шанга [...] ажалһаа дулдыдаха байна. [...] ба нарибтар нооһо улам б[...] үйлэдбэрилдэг болоходомна[...] зуулай ба колхознигуудай[...]ход улам бүри ехэ болохо, [...] хүнүүдэй ажабайдал улам [...] һайн болохо байна.

П. ИВАНОВ, БМАССР-[...] ажахы[...]

...спубликынгаа үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые зүбөөр хүгжөөхэ

(СССР-эй Наукануудай академиин Бурят-Монголдохи комплексно экспедициин эрдэмтэдэй Соведэй заседани)

...партийна болон советскэ ...нуудай түлөөлэгшэдэй ...абаадалгатайгаар СССР-эй ...удай академиин комплек- ...едициин эрдэмтэдэй Сове- ...даан Улан-Удэдэ һаяхан бо-

...ициин научна хүтэлбэри- ...СССР-эй Наукануудай ака- ...үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые ...Соведэй Түрүүлэгшын ...экономическа наукануудай ...профессор И. М. Разумов ...нээбэ.

...дотор үйлэдбэрилгын хүсэ- ...зүбөөр хубаарилан хүг- ...шухала удхашанартай бай- ...манай парти онсо тэмдэглэ- ...эрдэмтэдэй Соведэй суглаа ...раа, И. М. Разумов хэлэбэ. ...ние али болохо аргаар түү- ...эй ба тэрэнэй бүтээһэн ...ие хэрэглэгшэдэй байдаг ...үтэлүүлхэ, районууд хоо- ...тын ажалые түсэбэй ёһоор ...ха, тус районууд дотор ...комплексноор хүгжэлгэтэй ...улха, национальна заха хи- ...экономическа, политическэ ...е усадхаха, оронойнгоо обо- ...үсэ шадалые бэхижүүлхэ ...үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые ...хубаарилан табилгын гол ...нииинь болоно.

...ринципүүдые хүтэлбэри бол- ..., правительство хадаа оро- ...районуудта үйлэдбэрил- ...үүдэй хүгжэлтэдэ онсо ан- ...байна. Хэрбээ СССР дотор ...рээ промышленна продук- ...үйлэдбэрилгэ 1940 онойхитой ...да 1954 ондо 2,8 дахин ехэ ...байгаа һаа, ороной зүүн ...та энэ үе соо промышленна ...ын хэмжээн 4 дахин ехэ бо- ...байна.

...эй ЦК-гэй июльскэ Пленум ...Зүүн районуудта промыш- ...ие бүри түргөөр хүгжөөхэ ...байһаниие үшөө дахин тэм- ...байна.

...Монголой АССР болбол ...Зүүн тээхи шухала райо- ...нэгэниинь болоно.

..., БМАССР-эй туйлай баян ...лэй ресурснууд тон ба- ...глагдана. Энээнэй нэгэ ...юун болоноб гэхэдэ, рес- ...байгаалиин баялиг хүсэд ...шэнжэлэгдээгүй байһаар. ...Монголой АССР-эй үйлэд- ...хүсэнүүдые комплексноор ...зорилгоор СССР-эй Нау- ...академиин үйлэдбэрилгын ...шэнжэлхэ Соведэй Бу- ...олдохи комплексно экспе- ...публикын газар дээрэ 1953 ...ойшо научно-шэнжэлэлгын ...хэжэ эхилһэн юм. Тус ...иин хэһэн хүдэлмэриин тү- ...дүнгүүд республикын үргэн ... үзэмжэлэ табигдана. ...нголой АССР-эй үйлэдбэ- ...хүсэнүүдые комплексноор ...ба республикын арадай ...шухала шухала һалбари- ...саашадаа хүгжэхэ түсэблэл- ...зохёолго манай экспеди- ...зорилго юм гэжэ нүхэр Ра- ...лэбэ.

...едициин начальник геолого- ...огическа наукануудай доктор С. Д. Попов «Бурят-Монголой АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ тухайламжын түрүүшын вариант» гэһэн элидхэл хэбэ.

Тухайламжын түрүүшын вариант геологи, промышленность, энергетикэ ба харгы зам, хүдөө ажахын ба олзоборилго гэһэн бүлэгүүдээр зохёогдонхой гэжэ тэрэ хэлэбэ. Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжөөлгэ хоёр шата: нэгэдэхи шатадань—VI табанжэлэй (1956—60 онуудта), хоёрдохи шатань—1960 онһоо 1970—75 онууд болгон тухайламжа соо харуулагдана.

—Манай геологическа шэнжэлэлгын гол зорилгонууд хадаа Бурят-Монголой газар дээрэһээ ямар ашагта малтамалые, юу хэхын тула бэдэрхэб гэһэн асуудалда харюу үгэлгэ болоно гэжэ С. Д. Попов хэлэбэ.

Республикын арадай ажахын бүхы гол һалбаринуудай мүнөөнэй байдал экономическа талаһаа шэнжэлэгдэнэ, үйлэдбэриин хубаарилан хүгжөөлгэ, тэрэнэй һайн талань, мүн дутагдалнуудынь, хэрэглэгдээгүй байһан ехэ арга боломжонууд элирүүлэгдэбэ. Бии байһан үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүсэдөөр ашаглаха, түрүү техникые ба технологиие нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриин процессүүдые комплексноор механизацилха ба автоматизацилха, промышленностьда мэргэжүүлгэ ба хамжан ажаллалга эмхидхэхэ гээшэ тон шухала хэрэг болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй июльскэ Пленумэй онсо шухалашалан зааһаниие элидхэлшэ тэмдэглэһэн байна.

Республикын промышленностьда үйлэдбэриие мэргэжүүлгэ ба хамжан үйлэдбэрилгэ һулаар хүгжөөгдэнхэй, механизацилгын хэмжээн ба ажалай бүтээсэ бага байна. Эдэ бүгэдэһөө шалтагаалжа, гаргагдаһан продукциин өөрын үнэ ехэ байдаг.

Промышленностиин хэдэн һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ ехэ арга боломжонууд БМАССР-тэ бии гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Республика дотор үнгэтэ металлургиин, модо ба металл болбосоруулдаг промышленностиин, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин предприятинууд, нүүрһэнэй шахтанууд, электростанцинууд баригдахаар, түмэр замай, уһанай болон автомобильна транспорт саашадаа хүгжөөгдэхөөр перспективнэ үе соо хараалагдана.

Республикын хүдөө ажахые, түрүүшын ээлжээндэ малажахые хүгжөөхэ дурадхалнуудые экспедици зохёогоо.

Республикын байгаалиие, хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын мүнөөнэй байдалые шэнжэлэлгэ хадаа угаа ехэ резервнүүдэй бии байһые элирүүлээд, мал болон тарянай ажахые эрид ехээр дэбжээхэ замуудые тодорхойлхо арга олгобо.

Хүрьһэнэй болон уларилай онсо илгаануудые, уһанай болон тэжээлэй ресурснуудые, экономико болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин эмхидхэлгые шэнжэлжэ үзөөд байхадаа, орооһо таряа, тэрэ тоодо кукуруза, хартаабха, овощной болон тэжээлэй культурануудые бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо аргын бии байһыень элирүүлбэ. Эдэ бүхы резервнүүдые зүбөөр ашаглабал 1960 ондо хонидой тоо 1954 онойхиһоо хоёр дахин олон болгохо арга бии. Тиихэдэ перспективнэ үеын хоёрдохи шатын һүүл багта хонидой тоо дүрбэ дахин, эбэртэ бодо малай тоо 1,5—2 дахин ехэ болохо, тэдэнэй тоо толгойнь олошорхотой хамта ашаг шэмыень: хонин бүриһөө нооһо хайшалалга 2,5 дахин, үнеэн бүриһөө һү һаалга 4—5 дахин ехэ болохо байна.

Республикын арадай ажахыда ангай болон загаһанай ажахы мүн лэ ехэ удхашанартай юм. Бурят-Монголой АССР агнууриин ехэ баян газартай, олзоборилгын үнтэй сэнтэй ангуудтай байбашье һаа, тэдэнээ ехэ багаар ашаглана. Агнууриин олзоборилгые зүбөөр эмхидхэхэдэ булган, ондатор, хэрмэн гэхэ мэтын үнэтэй ангуудые барилга хэды дахин ехэдхэхэ арга бии.

Загаһа бариха талаар ехэхэн арга боломжонууд биишье һаа, һайнаар хэрэглэгдэнэгүй. Бии байһан загаһанай баялигые хамгаалга, загаһанай олзоборилгые һайжаруулга, мүн Бурят-Монголой нуурнуудта ба сөөрэмүүдтэ шэнэ, һайн шанартай загаһадые үсхэбэрилгэ хадаа республика дотор загаһа барилгые ехэ болгохо арга олгохо байна.

БМАССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ талаар тухайламжын вариантые зүбшэн хэлсэлгэдэ Бурят-Монголдохи комплексно экспедициин отрядуудай начальнигууд: биологическа наукануудай доктор Л. Ф. Правдин, ахалагша научна сотруднигууд Н. Н. Ознобин, И. И. Галактионов, И. М. Михеев, СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн Сибириин филиалһаа биологическа наукануудай доктор, профессор Г. Попов, биологиин таһагые даагша Ф. Э. Реймерс, КПСС-эй Бурят-Монголой Обкомой секретарь Г. И. Климов, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыремпилон, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор И. П. Дроздов, Н. И. Борисов, А. Г. Тараненко, БМАССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Л. Я. Егорова, мүн Л. П. Сабуров, Р. И. Шнипер, В. А. Захаров ба бусад үгэ хэлээ.

Үгэ хэлэһэн нүхэдүүд тухайламжын даб дээрэхи дурадхалнуудые гол түлэб һайшаагаад, дутагдалнуудыень зааһан байна.

БМАССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ тухайламжын даб дээрэхи вариант тухай һанамжануудаа хэлсэһэнэй һүүлээр, СССР-эй Наукануудай академиин СОПС-ын Бурят-Монголдохи комплексно экспедициин эрдэмтэдэй Совет энэ дэлгэрэнгы заседаниин дүнгүүдые харуулһан шиидхэбэри абаа.

Г. ТАРАСОВ, СССР-эй Наукануудай академиин СОПС-ын Бурят-Монголдохи комплексно экспедициин эрдэмтэ секретарь, экономическа наукануудай кандидат.

ПРИБАЙКАЛЬСКА АЙМАГТА

20 ЖЭЛ НЭГЭ ГАЗАРТАА ХҮДЭЛМЭРИЛНЭ

Перфилл Григорьевич Гук Бурмонпромсоведэй системын «Лесохимик» гэжэ олзоборилгын артельдэ 20-дохи жэлээ таһалгаряагүй хүдэлмэрилжэ байна. 76 наһатай гончар (шабар амһарта хэгшэ) пенси абадагшье һаа, өөрынгөө дуратай хүдэлмэридэ ажаллажа байһаар. Тиин энэ жэлдэ нүхэр Гук хамта 10.200 литрын багтаамжатай амһартануудые шабараар хэһэн байха юм.

Перфилл Григорьевич өөрынгөө ажалда ехэ оролдосотойгоор хандахаһаа гадна, мэргэжэлдээ залуушуулые һургадаг. Һүүлэй үедэ 3 залуушуулые гончарна мэргэжэлдэ һургаһан байна.

Шабар амһартануудые хэхэһээ гадна, нүхэр Гук хирпиисэ галдалсадаг. Иигэжэ үбгэн гончар 120 мянган хирпиисэ галдажа, барилгашадта үгөө.

ГАХАЙ ШАХАНА

Чкаловай нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь В. Ф. Пичугин) гахай шахаха ажал һайнаар табигданхай. Тиимэһээ һүүлэй үедэ гахай үсхэбэрилгэһөө ашаг абалга нилээд дээшэлүүлэгдэжэ шадагдаһан байха юм.

Ажахын жэлэй 10 һарын туршада колхоз гахай бүриһөө 15 поршоонхо абаһан байна. Жэлэй түрүүшын кварталда абтаһан поршоонхонууд барандаа шахагдажа байна. Иигэжэ колхоз гахайн мяха үйлэдбэрилгээ нёдондо энэ хугасаагайхида орходоо 3 дахин дээшэлүүлжэ шадаа.

ИНТЕЛЛИГЕНТНЭРЭЙ СУГЛААН

Аймагай центр Турунтаево тосхондо партийна, советскэ ба ниитын эмхи зургаануудай эдэбхитэдэй хабаадалгатайгаар интеллигентнэрэй суглаан үнгэргэгдөө.

Суглаан дээрэ аймгүйсэдкомой партийна эхин организациин секретариин орлогшо М. В. Андреев «Аймагай культурна ниитын хүдэлмэридэ интеллигентнэрэй хабаадалга»» гэһэн элидхэл хэһэн байна.

Суглаанда хабаадагшад элидхэлые зүбшэн хэлсээд, аймаг дотороо идеологическа хүдэлмэриие улам һайжаруулха хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан байна.

Г. Ильин.

Сатирын БУЛАН

Зоргондоо ороһон Заганай сельпогойхид

—Байза, аман гашална, архи һанагдаба ха юм даа. Мадасовтай ушараа һаа, минии ама дэбтээхэ бэшэ аал? Тэрэ шолмоншн районой газетэдэ архиниша гэжэ гараад ябана һэн, «Хахадые хубааханаа хэр арсаха ааб, хай, хуушанайхяа табягүй ёһотой,—гэхэ мэтэ долонгир бодолнуудые бодоһоор Бичурын аймпотребсоюзай бухгалтер Дугаров гэдэг Заганай сельпо тээшэ алхалба.

Теэд Дугаров бухгалтерай ябахые холоһоо обёорһон Мадасов:

—Са-айн, «нарин тоосоошо», нангин нүхэрни, хаанаһаа гэнтэ орожо ерэбэш, шарайшни яагаа сухигархан болошоо гээшэб, шэлтэй хараар «сэржэмдээ» һаа шинраг улаан болохош гэжэ шэнжэжэ байнаб,—гээд мүн лэ долонгироор мэхэ урьяа һэн.

Удабашьегүй. Заганай сельпогой хашааһаа ашаанай машина гаража, Бодонгууд онодог харгыгаар шуумайшоо һэн. Хойноһоонь хашаагай үүдэ хаажа ябаһан хээтэй хүн зоной юун машинын ошоһые һураад һурагшалаад һалахагүйдэ «Амгалантын 3-дахи магазинда Мадасов түрүүлэгшэ эд бараа абаашаба» гэжэ маани уншаһандал даржаганаад арилшана...

—Бүрэг бараг гэжэ байба,—гээд бодонгуудайхидай нэгэн хөөрэнэ.—Гэнтэ «ЗИС» машинын хүндэшэг абяанай хүнхинэхэдэ харан гэһээм хорёогой арада байдаг Заганай сельпогой заготовитель Доржиев Цыренэй эсэгындэ машинаяа тулгаад, гурбан хүн—Дугаров бухгалтер түрүүтэй Заганай сельпогойхид: Мадасов түрүүлэгшэ, заготовитель Доржиев бууҗа байба.

Тэдэнэй гэртэ оромсоор таглаанууд үһээдэ хүрэсэ һүрөө, талхатай шүлэн тангалайда торонгүй, хоёр шэхэнһээ хойшо гараал юм бэзэ, юрэдөө яахамнайб, удангүй бүдүүн нарин хоолой нииилүүлһэн бөөлөөн, дуулаан эхилээ бэлэй....

Гэбэшье, маниие Амгалантын 3-дахи магазин һонирхуулна. Заганай сельпогой Амгалантын 3-дахи магазин гэжэ дүрбэн ханатай торхоһоо бэшэ ондоо юумын тээхэйжэ байхые харахагүйт. Ушар юуб гэхэдэ, Мадасов түрүүлэгшын эдэбхеэр энэ магазинай байшан эндэ асарагдаһан аад, оройлогдоогүй байшоо. Энэ магазин соохи 60—70 мянганай эд бараан, эдихэ юумэ хайрсагууд соо шэхэгдээд, яндан сарай соо хаяатай, дороһоо шиигтэжэ, дээрэһээ норожо, хибэнэй эдихэ эдишэ, хүйр, хулганын хоол боложо байгаа юм аабза. Тиимэһээ эндэхи зон татаха тамхяа абаха газаргүй болошонхой.

«Архиингаа хорхойн хүдэлхэдэ» ашаанай машиные һангай мүнгөөр хүлһэлөөд, энэ тэрэ магазинда эд бараа абаашаба гэһэн шалтаг баряад, зоргоороо архидадаг ябадалыень болюулхаар болоо.

Б. Бодонгудов,
Б-Д. Бадараев.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Хаалтатай байдаг магазинууд"

Иимэ гаршагтайгаар манай газетэдэ толилогдоһон статья соо Ново-Селенгинскын ба Загастайн сельпогой магазинууд хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ, тэндэ ариг сэбэр сахигданагүй, нүүдэл наймаан эмхидхэгдэнэгүй гэжэ хэлэгдэһэн байгаа.

Энэ статья соо заагдаһан баримтанууд зүб байна гэжэ Сэлэнгын аймпотребсоюзай правлени манай редакцида мэдээсэбэ. Ново-Селенгинскын сельпогой хүдэлмэри сомоной Соведэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тус сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Бимбаев хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэбэ. Мүнөө Ново-Селенгинскын сельпогой магазинуудай хүдэлмэри һайжаруулагдана. Мүн худалдаа наймаанай журам эбдэһэнэй ба худалдан абагшадта шэрүүнээр хандаһанайнгаа түлөө Загастайн сельпогой магазинай наймаалагша Добоевада албан зэмэ тохогдоо.

„Политическэ хүдэлмэри үргэнөөр харуулха"

Манай газетын июлиин 15-най номерто толилогдоһон хэблэлэй шэнжэлэл соо «Торнин колхозник» гэжэ газетэ аймаг дотороо ниитэ-политическэ хүдэлмэриин хэр зэргээр ябуулагдажа байһан тухай тон багаар бэшэнэ гэжэ хэлэгдэһэн юм.

Энэ хэблэлэй шэнжэлэл «Торнин колхозник» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Ниитэ-политическэ хүдэлмэриие харуулһан статьянуудые хододоо толилжо байха тухай «Торнин колхозник» газетын тематическа түсэб соо хараалагдаба гэжэ манай газетын редакцида КПСС-эй Торнин айкомой секретарь нүхэр Богданов мэдээсэ.

„Архиншаһаа боложо"

Манай газетын сатирын буланда дээрэ дурсагдаһан гаршагтайгаар толилогдоһон бэшэг соо Заиграйн аймагай «Улаан-Эрхирик» колхозой арбадахи тракторна бригадын тоо бүридхэлшэ Дондуков ямаршье хүдэлмэри хэнгүй архидажа ябана гэжэ хэлэгдэһэн юм.

КПСС-эй Заиграйн айкомой Курбын МТС-эй зонодохи секретарь нүхэр Хомяковой редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг соо заагдаһан дутагдалнууд булта зүб байба. Мүнөө Дондуков хүдэлмэриһөөн сүлөөлэгдэбэ.

Хараалһан хэмжээ-ябуулгануудайнгаа дүүргэлтые шалгая

ХОНИН ҺҮРЭГ — КОЛХОЗОЙ БАЯЛИГ

(Хэжэнгын аймагай „Коммунизм" колхозһоо ерэһэн бэшэг)

2. ТАРЯАН ДАЛАЙ

...ой центр Загустай тосхон- ...ад, зүүн хойшоо ошоһон ...урагша хэдэн километр ...һан үргэн ехэ талаар атар ...дуу малнууд, хони ямаад ...бэлшэжэ, хойто талаар ...нган гектарта тарян далай ...н шаралжа харагдана.

...хойноһоо бууһан һэбшээ ...үлеэгдэн эдеэ дүүрэн ко- ...алтан шара шэниисэ да- ...эбхэрэн, нэгэ халюуржа, ...ржэ байхань хүнэй нюдэ ...аар.

...нь тээ тэрэ шэниисын ха- ...байһан һуурида хооһон са- ...хэбтэдэг байһан юм, —гэ- ...ын МТС-һээ энэ колхоздо ...дэг агроном Кошко Хам- ...Ундонов үгэсэ дүүргэнгүй ...рянай газарые холуур хай- ...ртай, хүхюун нюдөөр удаа- ...жо харана.—Шэнэ газар ...ондоохон байна даа. Үни ...ороо хүртөөгүй, хүхэрхэдөө ...үгыдөө үгы хэбтэдэг энэ ...ондо хахалжа элдүүрил- ...абди. Теэд мүнөө эндэмнай ...тарян ургаад байнал

...одой захаар гараһан харгы- ...лхэдэ хойто хажуугаарнай ...хутагаар хирбэжэрхиһэн ...жэгдэ ургаһан шэниисэ ...байна.

—Зай эндэһээ үргэлжэлөөд, тээ тэрэ харагдажа байгааша тосхоной зүүн үзүүр хүрэтэр 307 гектар шэниисэ гээшэ. Гектарһаа хэды гараха гэжэ һананат?

—Хари... яабашье хорин центнер...

—Гараха ааб даа! Иимэ таряанһаа хорин центнер гараагүй һаа, ондоо хаанаһаа гараба гээшэб?! Ургахал гэжэ ургаа даа. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд һаянай хөөрэлдэдэг болоо агша—энээхэн Тооромоймнай шэнисын гектар бүриһөө 25 центнер тарян ургахал ха гэжэ. Харин би тухайлхадаа үшөө дээшэшье байжа болохол аа гү гэжэ һанагшаб,—гэжэ нүхэр Ундонов хэлээд, саашань үргэлжэлүүлнэ:—колосуудынь даншье һаа томо, хэрээһэлүүлэн тариһан: солоомониинь үдхэн, ута—унашана аа гү гэжэл айдаһам хүрэдэг болоо.

Удаань гэдэргээ эрьежэ, нэгэ гараараа нара халхалаад, нүгөө гараараа заан:—Тээ тэрэ хойто хадын наагуур баруулжаа зурыжа, буурал тан харагдааша полиие харана гүт?—гэжэ Кошко Хамнаевич асууна.—Манай колхозой Ута Гуя гэжэ газарай 200 гектар хара тарян гээшэ. Энэ полиин га бүриһөө, наагуур абажа хэлэхэ болоо һаа, 15 центнер орооһон хуряагдаха. Юрэнхыдөөл таряамнай һайн лэ даа. Иимэнүүд ургасатай полинууд нилээд биил гээшэ. Мүнөө үдэртөө ябаха үзэхэдөө харахатдаа,—гэжэрхёод Кошко Хамнаевич морёо хатаргаба.

Нээрээшье, энэ колхозой тарянай ургасые харахада юрэнхыдөө һайн. Яһалашье тарянай ехэ талмайтай: аяар 2017 гектар шэниисэ, мүн лэ энэ тухай газарта хара тарян, кукуруза, овёс гэхэ мэтын орооһото культуранууд энэ жэлдэ таригдаһан юм. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ 1641 гектар шэнэ ба боро газар элдүүрилэгдэжэ, 551 гектартань тарилга хэгдэһэн байгаа һаа, мүнөө жэлдэ мүн лэ ехээр шэнэ ба боро газар хахалагдажа, хамта 1788 гектартань тарилга хэгдэһэн байба. Энэнэйнь 450 гектартань кукуруза таригдаа.

Хабарай тарилгые агротехническэ болзор соонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ, орооһото культуранудай эрхим һайн үрэһэ хүрэнгэ бэлэдхэхэ, шэнэ ба боро газар ехээр элдүүрилхэ, һайн пар бэлэдхэхэ, таряагаа хэрээһэлүүлэн, нарин рядтайгаар тариха гэхэ мэтэ олон тоото хэмжээ-ябуулгануудые колхозой правлени уридшалан хараалжа, тарилгын урда тээ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри үнгэргэһэн байха юм. Энээнэй ашаар хабарай эртын тарилга арбаад хоног соо дүүргэгдэһэн байна. Чесанын МТС-эй тракторна гурбан бригада колхозой тарянажалай гурбан бригадатай нягта холбоотойгоор ажаллажа, хабарай тарилгые үсөөхэн хоног соо һайн шанартайгаар дүүргэжэ шадаа.

Владимир Дияновай тракторна бригадын механизаторнууд колхозой № 3 тарянажалай бригадын (бригадирынь Дархан Пинтаев) хүдэлмэришэдтэй ажаллаха зуураа, жэлһээ жэлдэ муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана. Эдэнэй Баруун Хорой гэжэ газарта тариһан 360 гектар шэниисэһээ, Ута Гуяын 200 гектар хара таряанһаа, шэнэ газарта тарягдаһан Баруун Хуһанай хоорондын ба Улаан хадын 175 гектар шэниисэһээ гектар бүриин 10—15 центнерһээ доошо бэшэ ургаса абтахань лабтай. Эндэ эрхимээр ажалладаг хүнүүд олон. Нүхэд Диянов, Пинтаев гэгшэд 1953 ондо тарянайнгаа бүхы талмайһаа яһала һайн ургаса, тиихэдэ 250 гектар шэниисын га бүриһөө 20 центнер ургаса хуряажа, үнгэрэгшэ жэлдэ Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ Москва ошожо ерэһэн байгаа. Ажалай иимэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө эдэ хоёр түрүүшүүл Хүндэлэлэй дэбтэртэ нэрэнүүдээ бэшүүлһэн, Ехэ мүнгэн медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Мүн механизаторнууд колхозой тарячадтай хамта нэгэдэн ажаллажа, үйлэдбэриин шэнэ амжалтануудые туйлаа. Жэшээнь, нүхэр Дияновай тракторна бригадын механизаторнууд Георгий Гостьев, Иван Пятых, Манха Шалуев гэгшэд һайнаар ажаллана. Нүхэр Гостьев «ДТ-54» тракторaар хэдэн жэлдэ ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэ жэлһээ жэлдэ тракторна хүдэлмэриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг, машина зэбсэгээ һайнаар харууһалдаг, горючи ба тоһодохо материал ехээр алмадаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ ошоод, Ехэ мүнгэн медаль зүүжэ ерээ һэн. Нүхэр Гостьев энэ жэлдэ тракторна хүдэлмэриин эхилһээр 500 һайса гаран гектар зөөлэн хахалалга хэнхэй. Мүнөө колхозой үргэн уужам сабшалан дээрэ тракторна агрегадаар үбһэ сабшаха зуураа, үдэрэйнгөө нормые үлүүлэн дүүргэжэ ябана.

—Манай тракторна бригадын механизаторнууд мүнөө жэлдэ элдүүрилһэн 1460 гектар таряанай талмайһаа дунда жэшээгээр гектар бүриин 12 центнер орооһо хуряаха гэһэн социалистическэ уялга абаа һэн. Энэ уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэнэбди. Түрүү тракторнстнууднай болохо Соня Шамсудинова, Аюша Натаев, Бадмацырен Балданов гэгшэд тракторна хүдэлмэриин эхилһээр «ДТ-54» тракторaар 500—650 гектар зөөлэн хахалалга хэбэ. Манай бригадын тариһан диилэнхи талмайһаа гектар бүриин 10—15 центнер ургаса хуряагдаха гэжэ уридшалан багсааанаб. Тиихэдэ зарим нэлэнхы һайн участогуудһаа 20 центнер унаха байха.

Иигэжэ «Коммунизм» колхозойхид ганцашье малажал бэшэ, мүн таряанажалаа хүгжөөхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ таряан ажалаа хүгжөөхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. 1700 гаран гектар хахалагдажа, шэнэ ба боро газарта энэ жэлдэ тарилга хэгдэһэн байна.

—Зүгөөр, 4—5 мянган гектарта тарилга хэдэгшье һаа, ажахымнай гол һалбари малажал, илангаяа хони үсхэбэрилгэ болоно,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Дарижапов хөөрэнэ.—Мүнөө хониднай арбаад мянга байгаа һаа, жаран ондо гуша гаран мянга болохо ёһотой. Теэд таряан ажахые хүгжөөгөөгүй, ниитынгээ малда тэжээлэй тогтууритай һайн база байгуулаагүй хадаа бидэнэр малажалаа хүгжөөжэ шадахагүй байнабди. Үбэлэй сагта малдаа үбһэ солоомонһоо гадна, концентрат таряа талха эдюулхэ хэрэгтэй. Харин бидэнэр жэл бүри холо газарһаа ехэ гаргаша гаргажа асарагдаһан хэдэн зуун центнер концентрированнэ тэжээл гүрэнһөө урьһалжа, худалдажа абанабди.

Энэ жэлдэ 27 мянган центнер таряа хуряажа шадабал, тэрэнэйнгээ горьтойхон хубиинь малдаа орхихо байнабди.

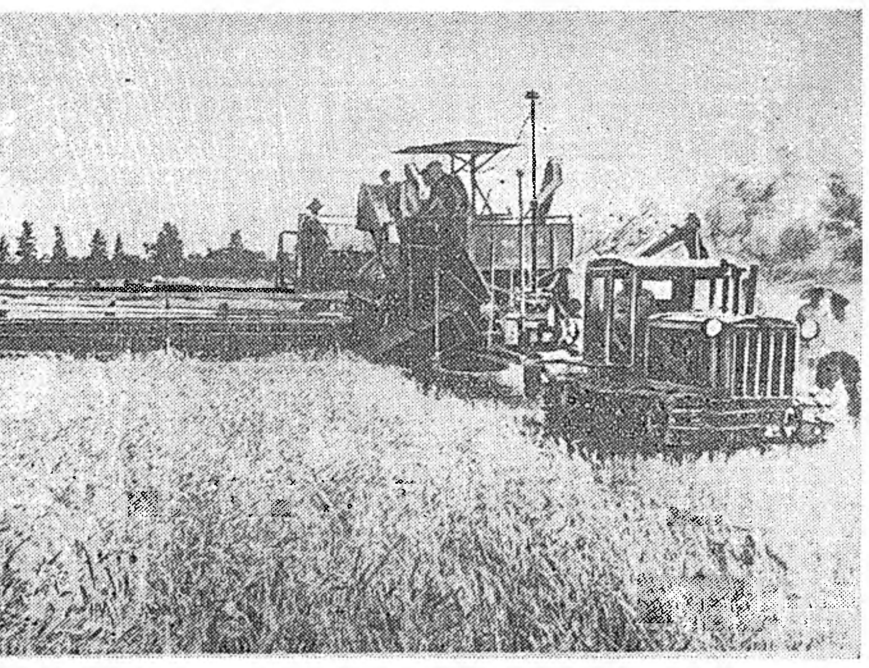
Малдамнай мүн шэмэтэ тэжээл ехээр хэрэгтэй. Энэ жэлдэ аяар 450 гектарта кукуруза тариһамнай, бираҗа ургабагүй. Тиибэшье кукурузын шэмэ ехэтэй энэ намаануудаар нилээд ехэхэн силос даража байнабди.

Иигэжэ тус колхозойхид таряан ажалаа хүгжөөхын тулада шангаар тэмсэжэ, шэнэ ба боро газарнуудые ашаглаха, агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай комплексые хүсэд бэелүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ. Энэ жэлдэ гүрэнтэйгөө сүм тоосоод, нилээд ехэхэн таряа худалдаха, үрэһэ хүрэнгэсэ хаагаад, тэжээлэй горьтойхон фонд байгуулха, ажалта үдэртөө 2,5 килограммһаа доошо бэшэ таряа, 2,50 түхэригһөө доошо бэшэ мүнгэ хубаахаар хараална.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ колхозой үргэн ехэ тарялан дээрэ Чесанын МТС-эй хэдэн комбайн гараад, түрүүшын полинуудые хуряажа захалба.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
Д. ДОРЖИЕВ.

(Үргэлжэлэл. Түгэсхэлынь хожом гараха).

Хүдөө ажахын машина бүтээлгын Пекинскэ завод Хитадай түрүүшын комбайн энэ оной пюльдэ үйлэдбэрилжэ дүүргэбэ. Энэ машина «Сталинец-6» гэжэ советскэ комбайндал адлишуугаар зохёогдоо. Комбайные зохёолгодо советскэ инженернүүд туһалаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбайные туршалга. Синьхуа агентствын фото.

Шанхай—шэнэ Хитадай промышленна томо база мүн

ПЕКИН, августын 24. (ТАСС). Мүнөөдэр «Дружба» газетэ Шанхайн промышленна хүгжэлтэ тухай статья толилбо. Шанхай мүнөө Хитадые социалистическээр индустриализацилгын тон шухала база боложо байна гэжэ тэрэ статья дотор хэлэгдэнэ. 1954 ондо городой промышленна продукци үнэ сэнгэйнь талаар абажа харахада 1949 онойхидо орходоо 4 шахуу дахин ургаа. Шанхайн промышленностиин шэнжэ байдал үндэһөөрөө хубилаа. Урдань империалистнууд энэ городой экономическа хүгжэлтые һаатуулха гэжэ оролдодог байһан юм. Тэрээнэй промышленность эли бодо колониальна шэнжэтэй байгаа. Городой сүлөөлэгдэһэнһөө хойшо үнгэрһэн жэлэй туршада механическа хэдэн бага заводууд шэнэдхэгдэн үргэдхэгдөөд, мүнөө металл болбосоруулгын станогуудые, электротүхеэрэлгэ, гол мүрэнэй суднануудые, турбинануудые болон промышленна бусад түхеэрэлгэ үйлэдбэрилэн гаргадаг болоо.

Шанхайда хүнгэн промышленность, илангаяа бүд нэхэлгын промышленность ехээр хүгжөө. Шанхай хадаа Тяньцзынь шэнги бүд нэхэлгын промышленностиин тон томо центрнүүдэй нэгэниинь болонхой. Орон дотор бии байгаа ээрүүлнүүдэй 39 процентнь эндэ байдаг; ороной хлопчатобумажна продукциин 25 процентнь эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг юм.

Хитадай шэнэ барилгануудта хүдэлмэрилхэ мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ Шанхай ехэ үүргэ ээлдэг. Үнгэрһэн 5 жэл соо 70 мянган хүдэлмэришэд, инженернүүд, техтигүүд болон захиргаанай-ажахын хүдэлмэрилэгшэд ороной элдэб нютагуудта эндэһээ эльгээгдээ. Шанхайн ажалшадай ажабайдал жэлһээ жэлдэ һайжарна. Хүдэлмэришэдэй байрын шулуун гэрнүүдтэй шэнэ кварталнууд городой захаар бии болоо. 200 мянга гаран хүн шэнэ байрануудта оронхой. Городой хүдэлмэришэдэй байрладаг районуудта Культурын байшангууд, һургуулинууд, ниитын банинууд, кооперативууд болон бусад нээгдэнхэй.

Польшын хүдөө ажахые саашадань дэбжээхын түлөө

ВАРШАВА, августын 24. (ТАСС). Польшодо уезднэ партийна активуудай зүблөөн хаа хаанагүй боложо байна. Удаадахи табанжэлдэ республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай Польско нэгэдэмэл хүдэлмэришэдэй партиин Центральна Комитедэй IV пленумэй шиидхэбэринүүд тэдэ зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Зүблөөндэ хабаадагшад өөһэдынгөө уезднүүдтэ газартаряалан ба малажалые саашадань дэбжээхэ зорилготой холбоотой тодорхой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ, хүдөөдэ ябуулагдадаг ажахын ба политическэ хүдэлмэрние сэгнэнэ. Хэдэн воеводствонуудта районно активай болоһоной һүүлээр газартаряалангай үйлэдбэриин кооперативуудай партийна организацинуудай суглаанууд боложо эхилбэ. Тэдээн дээрэ партиин ЦК-гэй IV пленумэй шиидхэбэринүүд эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэгдэнэ. Газартаряалангай агротехникые дээшэлүүлхэ, тарилгын талмай үргэдхэхэ, бэлшээри һайжаруулха, ашаг шэмэтэ малай тоо толгойе олошоруулха, кукуруза ехээр тариха тухай ба бусад дурадхалнууд оруулагдана. Эдэ бүхы дурадхалнуудые тусхай комисси согсолжо, 1956—1960 онуудта Польско Арадай Республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ тодорхой түсэб табиха арга боломжо олгохо байна.

Румыниин культурна барилганууд

БУХАРЕСТ, августын 25. (ТАСС). Арадай засагай үедэ Румыниин городууд болон хүдөө тосхонуудта ехэ олон культурна эмхи зургаанууд байгуулагдаа. Бухарестдэ «Скынтейя» газетын, оперо ба баледэй театрын гайхамшаг байшангууд бодхоогдоо. Мүн тэндэ И. В. Сталинай, Бэлческугэй ба августын 23-най нэрэмжэтэ паркнууд соо зунай театрнууд, «Букурештьной» гэжэ кварталда—ехэ кинотеатр, «Магеру» гэжэ бульварта—выставкэ хэхэ ехэ павильон баригдаһан байна.

Шэнэ театрнууд Констанцада, Питештидэ, Решицэдэ ба бусад городуудта баригдаа. Бүхы областьнуудай центрнүүдтэ кукольна театрнууд нээгдээ. Бухарест шадар «Буфтя» гэжэ томо киноцентрын барилга түргэнөөр ябуулагдажа байна. Сталин городто опереттын ба эстрадын театр, Яссада ба Крайоводa филармониин шэнэ байшангууд бодхоогдожо байна. Эдэ городуудта мүн институдууд ба һургуулинуудай байшангууд баригдажа эхилээ.

Республикын хүдөө тосхонуудта культура үргэнөөр дэлгэржэ байна. Тэндэ культурна эмхи зургаанууд саг үргэлжэ баригдана. Мүнөө хүдөө тосхонуудта 13700 гаран Культурын байшангууд, уншалгын байшангууд, улаан булангууд бии. Табанжэлэй дүүрэтэр Культурын байшангуудай ба уншалгын байшангуудай тоо 1948 онойхитой сасуулбал 2,5 дахин олошорхо юм.

Шатараар Гетеборгдо боложо байгаа зононууд хоорондын турнир дээрэ

ГЕТЕБОРГ, августын 24. (ТАСС). Зургаадахи турай дүүрэхэеэ байхада Спасский Геллер хоёрой парти тэнсэлгээр дүүрээ. Сабо (Венгри)—Рабар (Югослави), Доннер (Голланди) — Пахман (Чехословаки) гэгшэд мүн лэ тэнсэһэн байна. Слива (Польша) — Медина (Венесуэла), Унцикер (Баруун Германи) — Бисгайер (США), Штальберг (Швеци) — Панно (Аргентина) гэгшэдэй партинууд хойшолуулагдаа. Бисгайер табадахи тур дээрэ хойшолуулагдаһан партияа наадажа, Штальбергда шүүгдээ. Урда тээнь хойшолуулагдаһан партинуудаа наадахадаа Найдорф Гимарта (хоюулаа Аргентинын) шүүгдээ. Слива (Польша) Рабарые (Югослави) шүүжэ, турнир дээрэ түрүүшынгээ илалта туйлаа, тиихэдэ нүгөөдэнь турнир дээрэ түрүүшынхеэ шүүгдэһэн байна. Штальберг Панно хоёр, Унцикер Медина хоёр тэнсээ. Пильник (Аргентина) Фудерерые (Югослави) шүүгээ.

Зургаадахи турай һүүлээр 5-һаа 4 очкотой болоһон Бронштейн, 6-һаа 4—4-е абаһан Иливицкий (СССР), Панно (Аргентина), 6-һаа 3,5-е абаһан Геллер (СССР) гэгшэд түрүүлжэ ябана. Үглөөдэр 7-дохи тур боложо, Пахман — Петросян, Бронштейн — Керес, Иливицкий — Спасский, Рабар — Донер, Медина — Сабо, Бисгайер — Слива, Панно — Унцикер, Пильник — Штальберг, Найдорф — Филипп, Гимар — Фудерер гэгшэд уулзаха байна.

Геллер наадалгада хабаадахагүй.

Арминнгаа тооё хороохо тухай Чехословакиин Правительствын шиидхэбэри

ПРАГА, августын 24. (ТАСС). Чехословацка телеграфна агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Чехословацка Республикын Правительство 1955 оной августын 24-дэ хэһэн заседани дээрээ иимэ шиидхэбэри абаа:

Дүрбэн гүрэнэй правительствонуудай толгойлогшонорой Женевскэ зүблөөнэй дүнгүүд, мүн тэрэнэй удаадахи баримтанууд уласхоорондын байдалые элитээр һайжаруулгада туһа нэмэри хэһэн ба хэжэшье байһаниие эшэ баримталан, мүн уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые саашадань һулаpуулгын ба гүрэнүүдэй хоорондо этигэлтэй байдал тогтоолгын аша туһые хараадаа абажа, Чехословацка Республикын Правительство 1955 оной декабриин 28 болотор Чехословацка армиин тооё 34 мянган хүнөөр хороохо гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Москвада канцлер Аденауэрэй ерэхэеэ байһан тушаа

ПАРИЖ, августын 24. Канцлер Аденауэрэй мүнөө үедэ байһан Мюррендэ (Швейцари) коммюнике тунхаглагдаа гэжэ Франс Пресс агентство мэдээсэнэ. Аденауэр ГФР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр фон Брентано, гадаадын хэрэгүүдэй министерствын статс-секретарь Хальштейн, министерствын таһагай директор Греве, тэрэшэлэн посолнууд Бланкенхорн, фон Эккардт, Крекелер гэгшэдтэй зүблөө хэбэ гэжэ тус коммюнике соо хэлэгдэнэ. «Сентябриин 9-дэ Москвада Советскэ Союзай правительствотай хэгдэжэ эхилхэ хэлсээнүүдтэ Бонноdохи гадаадын хэрэгүүдэй министерствын ямараар бэлэдхэжэ байһан тухай һанамжаяа хэлсэхын зорилгоор» энэ зүблөөн зарлагдаа юм.

Зүблөөн хадаа тэрэшэлэн Москвада канцлерай ошолготой холбоотой техническэ асуудалнуудые хэлсэһэн байна.

Бонноdо бусажа ерэмсээрээ Аденауэр хадаа Москва ошохо тухай асуудалаар кабинедэйнгээ гэшүүдтэй ба парламентска фракцинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүблөө хэхэ байна гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Камбоджодо бүгэдэниитын һунгалта Женевскэ хэлсээнтэй зохилдуулан хэгдэхэ ёһотой

ХАНОЙ, августын 25. (ТАСС). Энэ оной сентябриин 11-дэ Камбоджодо болохо ёһотой бүгэдэниитын һунгалтада бэлэдхэхэ тухай түрүү бэшэг «Нян Дан» газетэ толилоо гэжэ Вьетнамска информационно агентство мэдээсэбэ.

Камбоджын королевскэ правительство Камбоджодо һунгалтын урда тээхи кампаниие үнгэргэхэ хэрэгтэ бүхы аргаараа һаад хэнэ: демократическа газетэнүүдые хаана, һунгалтын урда тээхи агитаци хэхэдэнь политическэ партинуудта һаад түбэг ушаруулна, хүн зоной үгэ хэлэхэ эрхэ сүлөөе хаһана, хүнүүдые элдэбээр айлгана, һүрдүүлнэ гэжэ газетэ бэшэнэ. Камбоджын королевскэ правительство хадаа бүгэдэниитын һунгалтын үедэ демократическа эрхэ сүлөө олгохо гэжэ Женевскэ хэлсээн дотор ба Камбоджын конституци соо бэшэгдэһэн ёһо гуримые сахинагүй.

Женевскэ хэлсээнтэй зохилдуулан бүгэдэниитын һунгалта үнгэргэе гэжэ Камбоджын королевскэ правительствые газетэ уряалба. Камбоджын арадай демократическа эрхэ сүлөөе; үгэ хэлэхэ, хэблэлэй ба суглаа хэхэ эрхэ сүлөөе хүндэлхэ шухала гэжэ газетэ бэшэнэ.

США-гэй гүрэнэй департаментда пресс-конференци болобо

ВАШИНГТОН, августын 25. (ТАСС). Октябрь һарада Женевэдэ болохоёо байгаа дүрбэн гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөндэ Америкын Холбоото Штадуудай правительство эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ байна гэжэ гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ Уайт үсэгэлдэр пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ.

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хэхэеэ байгаа зүблөөн дээрэ гурбан гүрэнэй баримталха хараа бодолые зохилдуулха хэрэгтэ хамаатай асуудалнуудые, тэрэшэлэн Хойто-атлантическа союзай (НАТО) оронуудые, тэрэ тоодо Баруун Германиие, зүблөөндэ бэлэдхэлгэдэ хабаадуулха арга замууд тухай асуудалнуудые Холбоото Штадууд Англи ба Франциитай мүнөө үедэ зүбшэн хэлсэжэ байна.

Энээнтэй дашарамдуулан гүрэнэй секретариин туһалагша Мерчэнт августын 28-да Париж, Бонн, Лондон ошохонь. Тэндэ тэрэ хадаа НАТО-до хамаатай асуудалнуудаар хэлсээ хэхэ байна гэжэ Уайт мэдээсэбэ.

Хойто Африкадахи байдал тушаа

ПАРИЖ, августын 24. (ТАСС). Парижска хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, Марокко ба Алжиртахи байдал тон түгшүүрилтэй болонхой. Уэд-Зимын, Кенифрын районуудта (Марокко) восстани хэжэ байгаа племынхидтэ эсэргүүгээр үсэгэлдэр үглөөгүүр эхилһэн сэрэгэй үргэн ябуулга бүри түргэдэжэ байна. Сэрэгэй ябуулгые французска сэрэгүүд гурбан бүлэг боложо хубааpаад хэнэ.

Кенифра городто 50 хүн алагдаа, 150 хүн шархатаа, Курибга гэжэ һуурин газарта тэндэхи 55 хүн алагдаа гэжэ «Фигаро» газетэ мэдээсэнэ. Уэд-Зимада болоһон тулалдаан тушаа тусхайта мэдээн толилогдоогүй. Гэбэшье, хэһээлгын хэмжээнэй абтаһанай эсэстэ нютагай хүн зоной дундаһаа алуулаашадай тоо тон олон байха гэжэ газетэнүүд тухайлан бэшэнэ.

Восстани хэжэ байгаа племынхид хадануудта гаранхай, французска сэрэгэй командовани тэдэниие хадаһаань буулгажа, буу зэбсэгыень хуряаха зорилго урдаа табинхай гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Үсэгэлдэр үдэрэй туршада Маракишта шэнэ тулалдаанууд боложо, тэрээнэй эсэстэ марокканецуудай дундаһаа хүнүүд алагдаһан ба шархатаһан байна.

Концентрационно лагерьнуудай нэгэндэ баригдажа байһан марокканецуудай буудагдан алагдаһан тухай зарим мэдээнүүд хэблэлдэ толилогдоо. Тиимэ мэдээ толилһон мүнөөдэрэй «Юманите» газетые засагаархид хуряажа абаа.

Алжирта восстани хэгшэдтэй французска сэрэгүүдэй тулалдаһанай эсэстэ Батна, Филиппвиль, Бердер городуудта хүнүүд алагдаһан ба шархатаһан байна гэжэ газетэнүүд заана.

Хойто Африкадахи французска зэбсэгтэ хүсэнүүдые нэмээхын тулада зарим категориин резервистнүүдые армида абаха гэһэн правительствын шиидхэбэри тухай Франциин министрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Эдгар Фор мэдүүлээ.

ПАРИЖ, августын 23. (ТАСС). Экс-Ле-Венедэ Французска правительствын түлөөлэгшэд марокканска политическэ ажал-ябуулагшад хоёрой хоорондо хэлсээн хэгдэжэ байна. Французска «табанай комитет» (тэрээндэ правительствые толгойлогшо Фор, мүн министрнүүд Пинэ, Шуман, Кениг, Жюли гэгшэдороно) үсэгэлдэр Паша Маркеша Эль Глауи гэгшэдтэй хөөрэлдэһэн, султанска визирьнүүдтэй зүбшэлгэ хэһэн байна. Гадна, комитет «бэеэ даанхай демократическа партиин» (марокканска националистическэ партинуудай нэгэн) делегацитай уулзаһан байна.

Марокканска асуудал тушаа правительстводахи арсалдаанууд тухай газетэнүүд мэдээсэжэ үргэлжэлһөөр.

Гоае Индитэй нэгэдүүлхын түлөө

ПЕКИН, августын 24. (ТАСС). «Женьминьжибао», «Гуанминжибао», «Гунженьжибао» болон бусад центральна газетэнүүд Гоада португальска засагаархидай хэжэ байгаа жэгшүүритэ муухай ябуулгануудые эрид буруушааһан материалнуудые мүнөөдэр толилбо. Тэрэ газетэнүүд Гоае Индитэй нэгэдүүлхын түлөө тэмсэгшэдые халуунаар дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

Хитад арад ба Азиин бүхы арадууд Гоа тухай асуудалай талаар индийскэ арадай үнэн зүб эрилтые дэмжэнэ гэжэ «Женьминьжибао» газетэ түрүү статья соогоо бэшэнэ. Гоае нэгэдүүлхын түлөө индийскэ арадай тэмсэл хадаа, мүн тэрэшэлэн эб найрамдал хамгаалхын түлөө тэмсэл мүн.

Гоа хадаа Индиин территори дээрэ баруун зүгэй гүрэнүүдэй колонизациин шухала пункт боложо байһан байгаа. Һүүлэй үедэ тэрэ хадаа Хойто-атлантическа блогто ба зүүн урда Азиин блогто хабаатай оронуудай сэрэгэй база боложо эхилһэн байна. Иимэ байдал эб найрамдалда, Инди болон зүүн урда Азиин оронуудай амгалан байдалда аюул тохёолдуулангүй байжа болохогүй бшуу. Индийскэ арад колониальна системын үлэгдэлнүүдые усадхаха, гүрэнэйнгөө суверенитедые ба территориальна бүрин бүтэн байдалаа хамгаалха, эб найрамдал ба аюулгүй байдал хамгаалха зорилгоор Гоае Индидэ бусаахые эрид шууд эринэ. Энэ үнэн зүб эрилтэнь хангагдаха ёһотой.

Колониализмда эсэргүү, гүрэнэй суверенитедые, территориальна бүрин бүтэн байлгые хамгаалхын түлөө, эб найрамдал хамгаалхын түлөө тэмсэл хадаа Азиин ба Африкын бүхы арадуудай ниитэ тэмсэл мүн. Индийскэ арадай үнэн зүб тэмсэл Азиин ба Африкын оронуудай үргэн ниитэ арад зондо бултандань һайшаагдан дэмжэгдэхэ байна.

Дунда Востогтохи сэрэгэй бүлэгтэ Иранцие оруулха гэһэн түсэбүүд

ТЕГЕРАН, августын 25. (ТАСС). Энэ оной сентябриин 19-дэ Тегеранда Турциин президент Баярай ерэхэ болоһон тухай Иранай шахын зургаанай тусхай мэдээсэлые «Кейхан» газетэ толилбо.

«Иран Турци хоёрой хоорондын харилсаанууд тухай асуудалаар шухала хэлсээнүүд Тегеранда болохо магадгүй, мүн договор гү, али хэлсээн баталагдажа болохо» байһаниие энэ ерэлгэ харуулна гэжэ тус газетэ бэшэнэ.

Политическэ шэнжэлэгшэдэй һанамжаар хадаа, «Иранда Турциин президентын байха үедэ Дунда Востогой хамгаалалгын пактда» (гэхэ гү, али дунда Востогтохи сэрэгэй бүлэгтэ) «Иранцие нэгэдүүлхэ тухай хэлсээ хэгдэжэ болохо» гэжэ «Мехре Иран» газетэ мэдээсэбэ.

«Сентябрьда Тегеранда политическэ ба сэрэгэй асуудалнуудаар шухала хэлсээнүүд болохонь... Тегеранда Турциин президентын байха үедэ Дунда Востогой хамгаалалгын пактда Иран нэгэдүүлэгдэжэ болоходоо болохо» гэжэ «Ферман» газетэ бэшэбэ.

Малайда полицейскэ хэһээлтэ хэгдэнэ

НЬЮ-ЙОРК, августын 25. (ТАСС). Худалдаа наймаанай ба промышленна хүдэлмэришэдэй зүүнэй профсоюзай түрүүлэгшэ Йон Кок Кин гэгшые табан жэл түрмэдэ хааха гэжэ Сингапурай сүүд шиидхээ гээд Юнайтед Пресс агентствын корреспондент Сингапурһаа мэдээсэбэ. Йон Кок Кин хадаа энэ оной июньдэ Сингапурта болоһон бүгэдэниитын забастовкые хүтэлбэрилһэн хүнүүдэй нэгэниинь байгаа.

ПЕКИН, августын 25. (ТАСС). Августын 22-то Сингапурай полици хадаа августын 17-һоо хойшо забастовко хэжэ байһан городской соведэй хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа 11 хүниине арестовалаа гэжэ Синьхуа агентство Сингапурһаа абтаһан мэдээсэлые эшэ баримталан дамжуулба.

Чанкайшистска армиин тоо олошорно

НЬЮ-ЙОРК, августын 25. (ТАСС). Чанкайшистска арми нилээд ехэ болгогдожо байна, магад тэрэ үшөө 10 дивизеэр нэмээгдэхэдээ болохо гэжэ «Нью-Йорк Пост» газетын вашингтонско корреспондент Аллен мэдээсэнэ. США хадаа чанкайшистска армиие зэбсэглэхын тула элдэб хэрэгсэлнүүдые, буу зэбсэг болон һомо хэрэгсэлнүүдые үгэхэ тухай чанкайшистнуудтай хэлсээ хэжэ үргэлжэлһөөр. Тэрэ хэлсээн 1955 оной хабар эхилэгдэһэн юм. Штабай начальнигуудай нэгэдэмэл бүлэгэй түрүүлэгшэ адмирал Рэдфорд сенатын хүтэлбэрилэгшэтэй хөөрэлдэхэдөө энээн тухай хэлэһэн байна гэжэ Аллен заана.

Израильтай хэжэ байһан хэлсээгээ Египет таһалдуулба

ПАРИЖ, августын 25. (ТАСС). Франс Пресс агентствын Каирһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Газ городой оршондо египетско-израильска демаркационно хилэ дээрэхи түгшүүрилтэ байдалые һулаpуулхын зорилгоор, 1955 оной мартын 30-да Аюулгүйн Соведэй абаһан шиидхэбэритэй зохилдуулан, Израильтай хэжэ байһан хэлсээгээ египетскэ правительство таһалдуулханъ гэжэ ООН-эй генеральна секретарьта эльгээһэн бэшэг соогоо тус правительство тусхайта ёһоор мэдүүлээ.

США-да хёо боложо байна

НЬЮ-ЙОРК, августын 23. (ТАСС). Һаяхан болоһон хүсэтэ шуурганай эсэстэ США-гэй зүүн хойто хубиин хэдэн штадуудта уһан үерлэжэ, тон ехэ хохидол ушаруулба. Мүнөө үедэ үерэй уһан татажа байна, гэбэшье олон городууд электрическэ гэрэлгүй хэбээрээ байһаар, телефон ба водопровод хүдэлмэрилнэгүй, тиихэдэ олон мянгаад ажалшад гэр байрагүй байһаар. Материальна хохидолой хэмжээн олон миллиард долларто хүрэһэн байна.

Магтаалтай бо... медсестра

Цырема Намжиловна ... ва 20 гаран жэлдэ ... сестрагаар хүдэлмэрилжэ... Мүнөө энэ нүхэр Чесанын ... амбулаторидо хүдэлмэрил... ажалдаа ехэ анхаралтай... дана. Нүхэр Намжилова ... дай эрилтые дүүрэн ханга... ходоо оролдодог, үбшэнт... наар хандадаг, гэртэнь о... дицинскэ туһаламжа үзүү...

Нүхэр Намжилова мал... гүүртэнүүд ба бригадануу... хадаа малшадай дунда ... темээр һонирхолтой хөөр... дые үнгэргэдэг, ариг сэбэр... га шалгажа, бии байгаа ... дануудые элирүүлжэ, зо... жээнүүдые абадаг юм.

Оролдосотой ажалаараа ... ной дунда хүндэтэй болоһо... дэлмэрилэгшэ Чесанын ... Соведэй депутадаар һу... байна.

Һаяхан Цырема Намжи... дөө ажахын бүхэсоюзна ... дэ Москва город мордобо.

А. Ми...

Түмэршэ дарха... жэшээтэ ажа...

Машинно-тракторна стан... мэршэ дарханай ажал ба... үүргэ ээлдэг юм. Түмэрш... машинын али болохо жэжэ... рилгануудые тэрэ дары ... дэлмэриһөөнь һаатуулангү... даг, тракторна бригадану... хяагаар элдэб детальнууды... байна.

Александр Сергеевич ... 17-дохи жэлээ Кыренскэ ... түмэршэ дарханаар ажалла... ходолоо ажалай үльгэр жэ... руулдаг, механизаторнууда... лые богонихон саг соо ... нартайгаар дүүргэдэг ю... нүхэр Мигалин Советскэ... Коммунистическэ партиин ... лые ажалай амжалтаар ... түлөө мүрысөөндэ оролсоо... найнгаа даалгабари ходо... 300 процент хүрэтэр дүүргэ...

Б. Б...

Шэнэ больница нээ...

Һаяхан Торийн аймагай ... тосхондо 10 хүнэй һууритай ... ца нээгдэбэ. Энэ больница ... Сталинай нэрэмжэтэ кол... хангаха юм.

Г. Кло...

Мэргэн буудагша... мүрысөөн

Мэргэн буудалгаар рес... түрүү һуури эзэлхын түм... сөөн боложо дүүрээ. Энэ м... БМАССР-эй спартакиады... граммада оролсохо юм.

Түрүүшын үдэр мэргэн бу... дай өөһэд хоорондын мүры... лоо. «Буревестник» о... спортсмен Кикимов 100 ме... локалиберна винтовкоор ... зуураа 300 очкоһоо 285 очко... түрүү һуури эзэлээ. Мүн эн... вын мэргэн буудагша Да... хоёрдохи, Кашин («Динамо... бадахи һууринуудые эзэлһ...

Командануд хоорондые ... сөөнэй 100 метрын буудалг... ревестник» обществынхид ш... «Динамо»—хоёрдохи, «Ба... гурбадахи һууринуудые эзэ...

Байгаад, хэбтээд буудах... сөөндэ Бурднев («Динамо») ... амжалта туйлаа. Климов, Б... ский (хоюулаа «Буревест... шествын) удаадахи һуур... эзэлээ.

Түрүү һуури эзэлһэн ко... ба мэргэн буудагшадта Б... эй Министрнүүдэй Соведэй ... хи физкультура ба спортын ... дэй дамжуулгын приз ба ү... гууд барюулагдаһан байна.

Т. Ки...

СОНОСХОЛ...

Мүнөөдэр, августын 27-д... рэй 3 часта НИИК-ын библ... уншалгын зал соо (Киров... 27) Бурят-Монголой ку... научно-шэнжэлэлгын инс... Учено соведэй заседани ... «1955 оной археологическа... дициин түрүүшын дүнгүүд... асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ... Давыдова, Н. Н. Мамонова ... мэдээсэл хэхэ.

Дуратай хүнэй ороходо б... НИИК-ын ...

Редактор Д. Л. ЛОБС...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37. партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 3... культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н - 00548. Типография министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 4...